

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Vývoj místní samosprávy ve městě Říčany

Bc. Iveta Nečasová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Iveta Nečasová

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Vývoj místní samosprávy ve městě Říčany

Název anglicky

The Development of Local Government in the Municipality of Říčany

---

Cíle práce

Cíl práce spočívá ve zjištění faktorů ovlivňujících charakter politického rozhodování orgánů místní samosprávy ve městě Říčany (okres Praha – východ). Dílčími cíli práce bude v rámci zvoleného tématu: 1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele města a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy. 2. Identifikovat aktéry politického procesu (lokální politické subjekty, zájmové skupiny, podnikatelské subjekty apod.) a analyzovat jejich vzájemné vztahy. 3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy na základě analýzy vývoje lokálního stranického systému a komparace výsledků komunálních voleb od roku 1994.

Metodika

Při vypracovávání práce bude využit výzkumný přístup, jenž zohledňuje odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy v obcích různých kategorií. Práce bude mít charakter případové studie. Ke sběru dat budou využity zejména dvě základní techniky – studium dokumentů a dotazování. Dále budou použity další standardní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

60 str.

Klíčová slova

Říčany, místní samospráva, komunální volby, volební strany, lokální stranický systém, komunální koalice.

Doporučené zdroje informací

- Balík, S. Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994 2006. Brno: CDK, 2008, ISBN 978-80-7325-144-4.
- Balík, S. Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2908-4.
- Balík, S. Modely exekutivních koalic na komunální úrovni. In Evropeizace. Nové téma politologického výzkumu. Eds.: Dančák, B.; Fiala, P.; Hloušek, V. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy university v Brně, 2005, ISBN 80-210-3865 9.
- Čmejrek, J. a kol. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Praha: Kernberg Publishing, 2009, ISBN 978-80-87168-10-3.
- Čmejrek, J.; Bubeníček, V.; Čopík, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010, ISBN 978-80-247-3061-5.
- Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008, ISBN 978-80-87197-00-4.
- Jüptner, P. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2, 2004, s. 80 101.
- Jüptner, P. Konfrontace teorie koalic s lokální politikou. In Koalice a koaliční vztahy. Ed.: Cabada, L. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, ISBN 80-7380-004-7.
- Müller, K. Dobré vládnutí ve veřejném nezájmu. Lokální politické elity jako klíčoví aktéři demokratizace? Praha: SLON, 2018, ISBN 978-80-7419-271-5.
- Vobecká, J.; Kostecký, T. (eds.) Politické důsledky suburbanizace: Analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN: 978-80-7330-129-3.
-

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Václav Bubeníček, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 16. 5. 2019

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6. 6. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 04. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Vývoj místní samosprávy ve městě Říčany" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6. 4. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Václavu Bubeníčkoví, Ph.D., za cenné rady, odborný přístup a trpělivost v průběhu zpracování diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala své rodině, která mne podporovala nejen při psaní diplomové práce, ale i během celého studia na České zemědělské univerzitě.

Vývoj místní samosprávy ve městě Říčany

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá lokální politikou ve městě Říčany, konkrétně vývojem místní samosprávy a faktory, které ovlivňují rozhodování orgánů místní samosprávy. Tato práce je případovou studií, která je rozdělena do teoretické a praktické části. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy spojené s orgány místní samosprávy, volbami, volebními systémy a jejich (dis)proporcionalitou, typologií koalic a charakterem lokálního politického stranictví, suburbanizací a politickou participací. Praktická část je zaměřena na základní charakteristiku města Říčany, kam spadají demografické a socioekonomické ukazatele. Praktickou část tvoří analýza sedmi voleb, které se konaly od roku 1994 do roku 2018 a jejich komparace. Na tuto část navazuje shrnutí a analýza voleb z hlediska volební účasti, lokálního stranictví, výsledky voleb dle genderového a generačního hlediska a dle vzdělanostní struktury, dále například kontinuita kandidatury či měření plurality lokálních politických spekter.

Klíčová slova: Říčany, místní samospráva, komunální volby, volební strany, lokální stranický systém, komunální koalice

The Development of Local Government in the Municipality Říčany

Abstract

The diploma thesis deals with the local policy in the town of Říčany, specifically with the development of local self-government and factors that influence the decision-making of local self-government bodies. This thesis is a case study, which is divided into theoretical and practical part. The theoretical part defines the basic concepts associated with local authorities, elections, electoral systems, and their (dis)proportionality, the typology of coalitions and the character of local political party, suburbanization and political participation. The practical part is focused on the basic characteristics of the city of Říčany, which includes demographic and socio-economic indicators. The practical part consists of an analysis of the seven elections, which took place from 1994 to 2018 and their comparison. This part is followed by a summary and analysis of elections in terms of turnout, local partisanship, election results according to gender and generational point of view, and according to educational structure, for example, continuity of candidacy or measuring the plurality of local political spectra.

Keywords: Říčany, local government, municipal elections, election parties, local party system, municipal coalition.

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Obec	14
3.1.1 Působnost obcí	14
3.1.2 Občan obce	15
3.2 Orgány obce	15
3.2.1 Zastupitelstvo.....	15
3.2.2 Rada	17
3.2.3 Starosta.....	18
3.2.4 Obecní úřad.....	18
3.2.5 Tajemník	19
3.2.6 Orgány zastupitelstva a rady obce	19
3.3 Volby.....	20
3.3.1 Funkce voleb.....	20
3.3.2 Volební orgány	21
3.3.3 Volební strana	21
3.3.4 Volební kampaň.....	22
3.4 Volební systémy.....	22
3.5 (Dis) proporcionalita volebních systémů	23
3.6 Komunální volby.....	24
3.6.1 Volební obvod.....	24
3.6.2 Forma kandidatury	25
3.6.3 Struktura hlasu	26
3.6.4 Volební klauzule	26
3.6.5 Volební formule.....	27
3.7 Koalice dle Stanislava Balíka.....	27
3.8 Koalice dle Petra Jüptnera.....	30
3.9 Lokální politické stranictví	32
3.9.1 Parlamentní strany v lokálním politickém spektru	33
3.9.2 Lokální politické strany	34
3.9.3 Nezávislí kandidáti a jejich sdružení	34
3.10 Měření plurality lokálních politických spekter	35
3.11 Suburbanizace	36
3.11.1 Politické důsledky suburbanizace.....	36
3.12 Politická participace	37

4	Vlastní práce	39
4.1	Charakteristika města Říčan	39
4.1.1	Historie	39
4.2	Demografická a socioekonomická charakteristika města	40
4.2.1	Vývoj počtu obyvatel	40
4.2.2	Věková struktura	41
4.2.3	Vzdělanostní struktura	41
4.2.4	Národnostní struktura	42
4.2.5	Ekonomická aktivita	43
4.2.6	Občanská vybavenost	44
4.2.7	Říčanský kurýr	45
4.2.8	Dopravní obslužnost	46
4.2.9	Aktuální dění	46
4.3	Volby od roku 1994 do roku 2018	47
4.3.1	Volby v roce 1994	47
4.3.2	Volby v roce 1998	48
4.3.3	Volby v roce 2002	49
4.3.4	Volby v roce 2006	50
4.3.5	Volby v roce 2010	51
4.3.6	Volby v roce 2014	52
4.3.7	Volby v roce 2018	53
4.4	Shrnutí a analýza voleb	54
4.4.1	Volební účast	55
4.4.2	Lokální stranictví	56
4.4.3	Výsledky voleb z generačního a genderového hlediska	57
4.4.4	Výsledky voleb dle vzdělanostní struktury	57
4.4.5	Koalice	58
4.4.6	Politické důsledky suburbanizace	59
4.4.7	Orgány města Říčany po volbách v roce 2018	59
4.4.8	Volební programy	60
4.5	Analýza vlivu volebního systému	63
4.5.1	(Dis)proporcionalita volebních systémů	64
4.6	Kontinuita kandidatury	65
4.7	Měření plurality lokálních politických spekter	71
5	Závěr	73
6	Seznam použitých zdrojů	75
7	Příloh	77

Seznam obrázků

Obrázek 1: Třídy a typy koalic	28
Obrázek 2: Znak města Říčany	39

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet zastupitelů dle velikosti obce.....	16
Tabulka 2: Počty potřebných podpisů	22
Tabulka 3: Počet rozdělovaných mandátů ve volebních obvodech dle velikosti obce...	25
Tabulka 4: Věková struktura.....	41
Tabulka 5: Vzdělanostní struktura	42
Tabulka 6: Národnostní struktura	42
Tabulka 7: Obyvatelstvo dle ekonomické aktivity	43
Tabulka 8: Obyvatelé vyjíždějící do zaměstnání	43
Tabulka 9: Volby v roce 1994	47
Tabulka 10: Volby v roce 1998	49
Tabulka 11: Volby v roce 2002	50
Tabulka 12: Volby v roce 2006	51
Tabulka 13: Volby v roce 2010	52
Tabulka 14: Volby v roce 2014	53
Tabulka 15: Volby v roce 2018	54
Tabulka 16: Politická příslušnost.....	56
Tabulka 17: Počty kandidátů a zastupitelů z genderového a generačního hlediska	57
Tabulka 18: Vzdělanostní struktura kandidátů	58
Tabulka 19: Vzniklé koalice	58
Tabulka 20: Porovnání výsledků voleb při využití různých volebních dělitelů	63
Tabulka 21: Index disproportionality Loosemore-Hanby	64
Tabulka 22: Index efektivního počtu stran	71

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel	40
Graf 2: Volební účast.....	55

Seznam schémat

Schéma 1: Analýza kontinuity kandidatury 1994–2002.....	66
Schéma 2: Analýza kontinuity kandidatury 2002–2010.....	68
Schéma 3: Analýza kontinuity kandidatury 2010–2018.....	70

Seznam zkratk

ČMAS – Česká a moravská agrární strana
KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
SZ – Strana zelených
NK – Nezávislý kandidáti
CAO – Celostátní aktiv občanů
LSNS – Liberální strana národně sociální
SPŽR – Strana podnikatelů, živnostníků a podnikatelů
ODA – Občanská demokratická aliance
ODS – Občanská demokratická strana
OK – Občanská koalice
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
US – Unie svobody
ČSNS – Česká strana národně sociální
US-DEU – Unie svobody – Demokratická unie
USZ – Unie pro sport a zdraví
VPM – Volba pro město
SNK – Sdružení nezávislých kandidátů
STAN – Starostové a nezávislí
ORP – Obec s rozšířenou působností
i_{dfr} – index deformace
i_{eps} – index efektivního počtu stran
i_{dsp} – index disproporcionality
i_p – index plurality

1 Úvod

Politický život a komunální politika je součástí života každého občana. Vzhledem k tomu, že je komunální politika tím nejnižší stupněm politického rozhodování, byla v minulosti často opomíjena. To se postupem času měnilo a k této změně pomohla především reforma veřejné správy po roce 1989. První fáze reformy proběhla v roce 2000, kdy bylo zřízeno 14 krajů včetně hlavního města Prahy a zahájení jejich činnosti k 1. lednu 2001. Se vznikem krajů byl přijat zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, a klíčový zákon pro tuto práci zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. V druhé fázi reformy došlo k ukončení činnosti okresních úřadů k 31. 12. 2002 a rozdělení obcí do tří stupňů na obce I. stupně, obce II. stupně s pověřeným úřadem a obce III. stupně s rozšířenou působností. Pravomoci zrušených okresních úřadů převzaly obce III. stupně, mezi které patří i město Říčany, kterým se tato práce zabývá. Tato reforma byla spojena i s přípravou vstupu České republiky do Evropské unie.

Předmětem této práce je město Říčany, které se nachází v těsné blízkosti hlavního města Prahy. Největší vliv na město má suburbanizace, kdy na konci 80. let zde žilo přibližně 8000 obyvatel a nyní jich je přes 15 000. Developeři, kteří skupují pozemky neberou ohled na výstavbu potřebné infrastruktury a nechávají vše na město, které se v průběhu let dostalo do dluhů. A díky tomu musí místní samospráva řešit další řadu problémů.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem této práce je identifikace faktorů, které ve městě Říčany ovlivňují rozhodování orgánů místní samosprávy. V rámci dílčích cílů jsou charakterizovány hlavní demografické a socioekonomické ukazatele, mezi které patří například úroveň vzdělanosti obyvatelstva a vyhodnocení vlivu na vývoj a fungování místní samosprávy. Mezi další dílčí cíle patří identifikace lokálních politických subjektů a analýza vztahů mezi nimi. Posledním dílčím cílem je charakterizování rozhodovacího procesu v rámci analýzy vývoje stranického systému a komparace výsledků sedmi komunálních voleb od roku 1994. Tato práce je jednou z metod kvalitativního výzkumu, konkrétně případovou studií, ke které bylo využito především studia dokumentů, zákonů a dotazování.

V první části se práce zabývá teoretickými východisky, založenými především na studiu dokumentů, odborné literatury a zákonů. V této části jsou definované základní pojmy spojené s místní samosprávou, jako jsou orgány obce, volby, volební systémy a jejich (dis)proporcionalita, teorie koalic, charakter lokálního politického stranictví, suburbanizace či politická participace.

Druhá část se zabývá přímo městem Říčany, základními informacemi, jako je historie, demografické a socioekonomické ukazatele. Tyto údaje byly získávány především z dat webových stránek Českého statistického úřadu, sčítání lidu, domů a bytů 2011 či oficiálních webových stránek města Říčan.

Poslední část diplomové práce se zabývá analýzou a komparací voleb od roku 1994 do roku 2018. Tato část práce byla zpracovávána především dle Českého statistického úřadu, z dat serveru volby.cz a z kroniky města Říčany a rozhovorů, jejichž přepisy nejsou součástí diplomové práce. Na tuto část navazuje shrnutí a analýza voleb za všechna sledovaná období a praktické využití informací z teoretické části práce.

3 Teoretická východiska

3.1 Obec

Obec je základní jednotkou územní samosprávy. Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, je obec základní územně samosprávné společenství občanů, ohraničené určitou hranicí. Obec vystupující v právních vztazích svým jménem a nesoucí z těchto vztahů odpovědnost je veřejnoprávní korporací vlastníci majetek. Výše uvedený zákon o obcích dále stanoví nejnižší počet obyvatel potřebný k získání statutu města, který na návrh obce po vyjádření vlády stanoví předseda Poslanecké sněmovny (zákon č. 128/2000 Sb.).

3.1.1 Působnost obcí

Činnost, kterou obec vykonává, tedy věcnou působnost, lze rozdělit do dvou kategorií. První kategorie je samospráva neboli samostatná působnost, druhá je přenesená státní správa a tuto činnost vykonávají obce s přenesenou působností. Zda se jedná o samostatnou či přenesenou působnost stanoví zákon, pokud tak nestanoví, jde o působnost samostatnou (Koudelka, 2007).

Své záležitosti vykonává obec v rámci **samostatné působnosti** samostatně. V souladu s místními zvyklostmi a předpoklady vykonává obec tuto činnost především za účelem uspokojování potřeb svých občanů (Koudelka, 2007).

Dle již zmíněného zákona č.128/2000Sb., o obcích patří mezi činnosti orgánů obce v rámci samostatné působnosti například:

- *hospodaření obce,*
- *sestavování rozpočtu a závěrečného účtu,*
- *zřizování obecné policie,*
- *místní referendum,*
- *ukládání pokut za správní delikty,*
- *vydávání obecně závazných vyhlášek.*

Krajský úřad v přenesené působnosti a ministerstvo vnitra vykonávají dozor nad výkonem samostatné i přenesené působnosti. Krajský úřad je oprávněn požadovat po obcích potřebné informace pro výkon dozoru. V rámci samostatné působnosti obce může

krajský úřad požadovat například změnu či zrušení nezákonné obecně závazné vyhlášky a v případě obce s rozšířenou působností změnu či zrušení nezákonného nařízení obce (Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, 2006).

Pokud byla na obec delegována státní správa, vykonává tato obec **přenesenou působnost**. Dle rozsahu této státní správy lze rozdělit obce do následujících kategorií:

- *obec (obec I. stupně),*
- *obce s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně),*
- *obce s rozšířenou působností (obce III. stupně).*

Dojde-li k tomu, že obec nedokáže zajistit patřičný výkon přenesené působnosti, která jí byla svěřena státem, může krajský úřad rozhodnout o přenesení této činnosti či její části na obec s pověřeným úřadem ve správním obvodu, kde se obec nachází (zákon č. 128/2000 Sb.).

3.1.2 Občan obce

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích je občanem každá fyzická osoba, která má české občanství a má v obci trvalý pobyt. Při splnění podmínek k občanství v obci má osoba, která dosáhla 18 let, určitá práva, například volit či být volen, vyjadřovat se při zasedání zastupitelstva obce či k návrhu rozpočtu obce a hlasovat při místním referendu. Osoba starší 18 let, která nemá v obci trvalý pobyt, ale vlastní na území obce nemovitost, má stejná práva jako občan obce s výjimkou aktivního a pasivního práva a hlasování v místním referendu. Práva občana obce mají i občané jiných zemí EU, kteří mají trvalý pobyt v obci (Koudelka, 2007, Balík, 2009).

3.2 Orgány obce

Již výše zmíněný zákon o obcích ustanovuje základní orgány obce, jejich pravomoci a povinnosti, vztahy mezi jednotlivými orgány, jakým způsobem vznikají a kolik členů tyto orgány mají.

3.2.1 Zastupitelstvo

Počet členů základního orgánu obecní samosprávy – zastupitelstva, stanoví zastupitelstvo nejméně 85 dní před volbami do zastupitelstva obce. Volený počet

zastupitelů je stanoven na základě počtu obyvatel k 1. ledna roku, ve kterém se konají volby, a tento počet oznámí na úřední desce alespoň do dvou dnů od stanovení (zákon č. 128/2000 Sb.).

Tabulka 1: Počet zastupitelů dle velikosti obce

Velikost obce	Počet členů
do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů

Zdroj: § 68 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

V České republice bylo k roku 2018 6 258 obcí, z toho pouze 6 obcí mělo nad 100 000 obyvatel. Nejvíce obcí bylo s počtem obyvatel do 500, a to téměř 54,71 %. Obec, kterou se tato práce zabývá má přes 10 000 obyvatel. Obcí s počtem obyvatel mezi 10 000 – 50 000, kde se volí 15 až 35 členů zastupitelstva, bylo pouze 113 (Český statistický úřad, 2018).

Mandát zastupitele vzniká po ukončení hlasování, a to zvolením. Funkce, kterou zastupitelé vykonávají, je funkcí veřejnou a zastupitel ji vykonává osobně a nelze ho zastoupit. Zastupitelé mohou předkládat své návrhy k projednání některým orgánům obce, vznášet dotazy a připomínky nejen radě obce, ale i příspěvkovým organizacím či právnickým osobám zřízených obcí. Dalším právem jednotlivých členů zastupitelstva je právo požadovat informace od zaměstnanců obecního úřadu či obcí zřízených právnických osob týkající se výkonu jejich funkce (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

V rámci výkonu funkce zastupitele by neměla být ohrožena vážnost této funkce a zároveň by zastupitelé měli hájit zájmy svých voličů a občanů obce. Účast na zasedání zastupitelstva je povinná a v případě možného střetu zájmů v určitých záležitostech je tuto skutečnost zastupitel povinen oznámit konkrétnímu orgánu, který danou věc projednává (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Dle § 84 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích je zastupitelstvu vyhrazeno např.:

- *schvalovat program rozvoje obce,*
- *schvalovat rozpočet obce, závěrečný účet obce a účetní závěrku obce,*
- *zřizovat a zrušovat obecní policii,*
- *rozhodovat o spolupráci obce s jinými obcemi a o formě této spolupráce,*
- *rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných prostranství.*

Tento orgán se schází veřejně, alespoň jednou za tři měsíce a v případě souhlasu nadpoloviční většiny je usnášení schopný. O tom, že se zasedání chystá, informuje obecní úřad na své úřední desce, alespoň 7 dní před konáním zasedání. Zápis ze zasedání se pořizuje do 10 dnů od skončení a je uložen na obecním úřadě (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.2.2 Rada

V samostatné působnosti výkonným orgánem, zodpovídající se zastupitelstvu ze své činnosti je rada obce. Lichý počet členů je volen z řad členů zastupitelstva. Nejnižší možný počet členů je 5 a nejvyšší 11, pokud je v zastupitelstvu obce voleno méně než 15 členů, rada obce nevzniká a činnost rady vykonává starosta, pokud zákon nestanoví jinak (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Radě obce je vyhrazeno kupř.:

- *zabezpečovat hospodaření obce dle schváleného rozpočtu,*
- *vydávat nařízení obce,*
- *zřizovat a zrušovat podle potřeby komise rady obce,*
- *schvalovat organizační řád obecního úřadu,*
- *schvalovat účetní závěrku obcí zřízené příspěvkové organizace.*

Zasedání rady jsou na rozdíl od zasedání zastupitelstva neveřejná a schází se dle potřeby. Při souhlasu nadpoloviční většiny všech členů je rada usnášení schopná. Zápis ze schůze rady je pořizován do sedmi dnů od konání schůze. Mezi členy rady patří starosta a místostarosta, popřípadě místostarostové a další členové, kteří jsou voleni ze členů zastupitelstva. Pokud je rada obce odvolána a zároveň není zvolena rada nová, vykonává

činnost dosavadní rada až do doby, než dojde ke zvolení rady nové (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.2.3 Starosta

Hlavním reprezentantem, který navenek zastupuje obec a je jmenován zastupitelstvem z řad jejích členů a také mu je odpovědný, je starosta. Z těchto členů je volen i místostarosta, popřípadě místostarostové. Bez souhlasu ředitele krajského úřadu nemůže starosta jmenovat a odvolat tajemníka obecního úřadu. Mezi povinnosti starosty patří především odpovědnost za objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, odpovědnost za podávání informací veřejnosti o výkonu obce a plnit další úkoly, které jsou stanoveny zákonem. Další činností nejen starosty, ale i místostarosty je podepisování právních předpisů obce (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Zasedání rady a zastupitelstva obce svolává a většinou řídí právě starosta obce. Pokud zastupitelstvo obce zvolilo místostarostu, který může zastupovat starostu v případě, že je z funkce odvolán, či se jí vzdal, vykonává jeho funkci do té doby, dokud není zvolen starosta nový. Jestliže zastupující místostarosta nebyl zvolen, je povolán výkonem funkce starosty některý člen zastupitelstva (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.2.4 Obecní úřad

Dalším povinně existujícím orgánem obce je obecní úřad. V rámci samostatné působnosti vykonává obecní úřad úkoly, které mu uloží zastupitelstvo či rada obce, a napomáhá jejím orgánům. Nejvýše postavenou osobou v tomto orgánu je starosta, dále v relevantním případě osoba, která je především zodpovědná starostovi za plnění úkolu úřadu, a to tajemník, který je volen starostou obce po předchozím souhlasu krajského úřadu. Dalšími členy jsou místostarosta a další zaměstnanci, kteří se podílejí na výkonu správních činností (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Povinně zřizovaný kontrolní výbor zastupitelstva má na starosti kontrolu dodržování právních předpisů obecního úřadu v rámci samostatné působnosti. Dále vykonává kontrolu v rámci samostatné působnosti Ministerstvo vnitra. Kontrolu výkonu obecního úřadu v rámci přenesené působnosti mají na starosti příslušné krajské úřady (Tríska, 2018).

Obecní úřad v rámci své působnosti zřizuje úřední desku, která musí být přístupná veškeré veřejnosti, nepřetržitě 24 hodin. Zpravidla je umístována ve správním obvodu obecního úřadu v blízkosti budovy, ale polohu si obec může zvolit sama (Tříška, 2018).

3.2.5 Tajemník

Funkce tajemníka je obligatorně zřizována v obcích s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem, v ostatních obcích je zřízení této funkce dobrovolné. Z výkonu své funkce je tajemník odpovědný starostovi. Při schůzích zastupitelstva a rady obce disponuje tajemník poradním hlasem a je povinen plnit úkoly, jež mu uloží některý z orgánů obce. Dále zabezpečuje výkon v rámci přenesené působnosti, která není svěřena radě či zvláštnímu orgánu obce (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

3.2.6 Orgány zastupitelstva a rady obce

Ze zákona má zastupitelstvo povinnost zřídit dva výbory. Konkrétně výbor kontrolní a finanční, které musejí mít minimálně 3 členy. Kontrolní výbor kontroluje mimo jiné plnění usnesení zastupitelstva, a pokud je v obci zřízena rada, i plnění usnesení rady. Mezi činnosti finančního výboru patří například kontrola hospodaření s majetkem obce. Pokud v obci žije více než 10 % občanů, kteří jsou jiné národnosti než české, je obec povinna zřídit také výbor pro národnostní menšiny. Dále může zastupitelstvo zřídit dobrovolně například výbor místní či osadní. Výbory jsou zřizovány jako orgány iniciativní a kontrolní a mají vždy lichý počet členů. Výbory, které se scházejí dle potřeby, jsou ze své činnosti odpovědní zastupitelstvu a plní jím udělené úkoly (Čmejrek, 2008).

Obdobnou funkci jako výbory zastupitelstva mají komise rady. Pokud je komisi svěřena přenesená působnost, není jen iniciativním a poradním orgánem rady, ale výkonným orgánem obce a v tomto případě se ve svěřených úkolech zodpovídá starostovi obce. Při souhlasu většiny svých členů je usnášení schopná. Jednání komise jsou zpravidla neveřejná, ale pokud se sama komise či rada obce rozhodne, mohou být zasedání veřejná. Rada může zřídit například komisi přestupkovou, povodňovou či bytovou (Balík, 2009).

3.3 Volby

Svou svobodnou vůli mohou občané vyjádřit a tím se i podílet na chodu země v pravidelně pořádaných volbách. Volby patří mezi hlavní atributy demokracie a své rozhodnutí mohou občané vyjádřit hned v šesti druzích voleb (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Volby tvořící volební soustavu České republiky jsou volby do:

- zastupitelstev obcí,
- zastupitelstev krajů,
- Poslanecké sněmovny,
- Senátu,
- Evropského parlamentu,
- přímá volba prezidenta.

3.3.1 Funkce voleb

Mezi funkce voleb patří funkce kontrolní, legitimizační a integrační. Občané mohou kontrolovat exekutivní orgány pomocí pravidelně se opakujících voleb, pokud nejsou občané spokojeni s exekutivou, mohou ji v následujících volbách vyměnit. Pokud jsou volby založeny na principu všeobecného, rovného, svobodného a přímého volebního práva, mohou plnit výše uvedené funkce (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Pojem všeobecné volební právo zahrnuje aktivní a pasivní právo. V rámci aktivního volebního práva – práva volit, se mohou občané ČR, kteří dovršili 18 let, zúčastnit volebního procesu ve všech výše uvedených druzích voleb. Podmínka státního občanství již není tak striktní, tudíž mohou volit i neobčané, jimž toto právo přiznává mezinárodní úmluva. Pasivní právo je naopak právo být volen. Konkrétně volby do zastupitelstev obcí a krajů vyžadují pro využití pasivního práva 18 let (Outlý, 2003).

Princip rovného volebního práva znamená rovnost hlasů z hlediska váhy i počtu, jimiž voliči disponují. Voliči mají právo se svobodně rozhodnout, koho budou volit a nesmějí být do volby nuceni. Aby nevznikaly nějaké výhody či nevýhody, hlasování je vždy tajné. Princip přímého volebního práva je založen na přímém hlasování pro jednotlivé kandidáty či kandidátní listiny (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.3.2 Volební orgány

Volební orgány mají na úrovni voleb do zastupitelstev obcí na starosti například koordinaci přípravy a organizaci voleb, řízení a kontrolu organizační a technické přípravy, vyhotovení zápisů o výsledcích voleb, registraci kandidátních listin. Dále vedení seznamu voličů, informování voličů o čase a místě konání voleb či sčítání hlasů (zákon č. 491/2001 Sb.).

Mezi volební orgány dle zákona č. 491/2001Sb., o volbách do zastupitelstev obcí patří:

- *Státní volební komise,*
- *Ministerstvo vnitra,*
- *Český statistický úřad,*
- *krajský úřad, Magistrát hl. m. Praha,*
- *pověřený obecní úřad,*
- *obecní úřad v obcích se dvěma odbory,*
- *obecní úřad,*
- *starosta,*
- *okrsková volební komise.*

3.3.3 Volební strana

Každý subjekt, který se účastní voleb a sestavuje kandidátní listinu je volební stranou. Mezi tyto strany patří například registrované politické strany a hnutí, nezávislí kandidáti (dále jen NK), či jejich sdružení. Na rozdíl od politických stran a hnutí musejí NK a jejich sdružení ke kandidátní listině připojit petici, která je podepsána těmi, kteří podporují jejich kandidaturu (Outlý, 2003).

V následující tabulce jsou uvedeny % počtu podpisů podporovatelů pro NK a sdružení NK, dle počtu obyvatel dané obce.

Tabulka 2: Počty potřebných podpisů

Počet obyvatel	Nezávislí kandidáti	Sdružení nezávislých kandidátů
do 500 obyvatel	5 %	7 %
5 001 – 3 000 obyvatel	4 %, nejméně 25	7 %
3 001 – 10 000 obyvatel	3 %, nejméně 120	7 %
10 001 – 50 000 obyvatel	2 %, nejméně 600	7 %
50 0001 – 150 000	1 %, nejméně 1 000	7 %
nad 150 000	0,5 %, nejméně 1 500	7 %

Zdroj: Příloha k zákonu č. 491/2001 Sb.

Aby mohla vzniknout politická strana či hnutí, je potřeba navrhnout registraci, kterou podává nejméně tříčlenný přípravný výbor. V § 6 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a hnutích, jsou uvedeny potřebné náležitosti pro návrh na registraci, ke které se mimo jiné musí připojit petice alespoň tisíce občanů, stanovy či název strany nebo hnutí (zákon č. 424/1991 Sb.).

3.3.4 Volební kampaň

Volební kampaň je proces, který předchází samotným volbám, ve kterém se politické subjekty snaží zaujmout potenciální voliče a tím dostat jejich hlasy při volbách. Dle zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, má starosta možnost minimálně 10 dnů před volbami vyhradit plochu pro volební kampaň, s tím, že využívání této plochy bude odpovídat zásadě rovnosti všech kandidujících subjektů. Předvolební výsledky a průzkumy nesmějí být zveřejňovány od třetího dne před volbami až do ukončení hlasování (Outlý, 2003).

3.4 Volební systémy

Volební systém nezahrnuje pouze způsob převádění hlasů na mandáty, ale zahrnuje i prvky, jako jsou *volební obvod*, *forma kandidatury*, *struktura hlasu*, *volební klauzuli* či *volební formulí*, které jsou popsány níže. Z jiného pohledu lze volební systém rozdělit na volební principy většinové, proporční či smíšené (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Ve většinovém volebním systému strana, která získá nejvíce hlasů v rámci obvodu, získává všechny mandáty v obvodu rozdělované. V tomto systému tudíž platí, že vítězí ta strana, která získá nejvyšší počet hlasů v nejvíce obvodech. Dalším typem systému je proporční volební systém, kde vyhrává ten subjekt, který získal nejvíce hlasů ve všech volebních obvodech dohromady. V rámci jednotlivých obvodů jsou mandáty přidělovány dle poměru volebního zisku. Posledním volebním systémem, který je kombinací předešlých dvou typů je smíšený volební systém (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.5 (Dis) proporcionalita volebních systémů

Pokud by zisk mandátů v zastupitelstvu odpovídal volebnímu zisku strany, byl by volební systém zcela proporcionální. Úplná proporcionalita volebních systémů je však téměř nereálná. Strana, která je nadreprezentována získává vyšší počet mandátů, než je její skutečný volební zisk. Naopak strany, které jsou podreprezentovány získávají na základě volebního zisku méně mandátů. (Dis)proporcionalitu lze měřit několika indexy. Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, (2006) uvádějí ve své publikaci dva nejznámější indexy, mezi které patří index deformace a indexy (dis)proporcionality, kam spadají – index disproportionality Loosemore-hanby a Roseův index proporcionality (Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, 2006).

Index deformace

Tímto indexem je měřena míra disproportionality ve spojitosti s konkrétní volební stranou. Míra deformace je měřena pomocí následujícího vzorce:

$$i_{dfr} = \frac{\% m}{\% h}$$

Proměnná m vyjadřuje procento získaných mandátů a proměnná h , procento získaných hlasů. Čím je hodnota i_{dfr} vyšší než 1, tím víc je nadreprezentovaná, naopak hodnota nižší než 1 představuje podreprezentovanost strany (Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, 2006).

Index disproportionality Loossemore-Hanby

Následující vzorec ukazuje výpočet Loossemore-Hanby indexu (i_{dsp}). Výsledek tohoto výpočtu se pohybuje mezi 0 až 100. Pokud by byl výsledek i_{dsp} 0, znamenalo by to úplnou proporcionalitu, v případě výsledku rovnému 100, úplnou disproportionality.

$$i_{dsp} = \frac{\sum_{i=1}^n |h_i - m_i|}{2}$$

Součet absolutních rozdílů procenta získaných hlasů (h) jednotlivých stran (i) a podílem přidělených mandátů těchto stran (m) a toto celé vyděleno dvěma je výpočet tohoto indexu. Výsledkem indexu je teoretický podíl mandátů zastupitelstva, která byla v rozporu s volebním ziskem těmto stranám přidána či odebrána (Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, 2006).

Roseův index proporcionality

Výpočet tohoto indexu je téměř stejný jako u Loossemore-Hanby indexu. V tomto případě však vyšší index (až 100) znamená vyšší míru proporcionality a naopak.

$$i_p = 100 - \frac{\sum_{i=1}^n |h_i - m_i|}{2}$$

Roseův index proporcionality vyjadřuje teoretický podíl mandátů získaných v souladu s volebními zisky stran (Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, 2006).

3.6 Komunální volby

Tyto volby upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí. Volby se opakují pravidelně každé 4 roky, a to dle zásad poměrného zastoupení. Volby se konají ve dvou dnech, v pátek od 14:00 do 22:00 a v sobotu od 8:00 do 14:00. Případné dodatečné, opakované či nové volby se konají pouze v jeden den (zákon č. 491/2001 Sb.).

3.6.1 Volební obvod

Dle počtu přidělovaných mandátů se rozhoduje o velikosti volebního obvodu, nezáleží tudíž na počtu obyvatel či územní rozloze. Ve větších volebních obvodech je vyšší proporcionalita voleb. Pokud se v obvodech rozděluje pouze 5 mandátů, může se projevit

nadrepräsentace větších volebních stran a silná disproportionalita (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Obec tvoří pouze jeden volební obvod, zastupitelstvo může rozhodnout o vytvoření více volebních obvodů, a to nejpozději 85 dnů před konáním voleb. V následující tabulce je uveden minimální počet přidělovaných mandátů ve vytvořených obvodech podle počtu obyvatel dle § 27 zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Tabulka 3: Počet rozdělovaných mandátů ve volebních obvodech dle velikosti obce

Počet obyvatel obce	Počet přidělovaných mandátů ve volebním obvodu
do 10 000	Nejméně 5
10 001 – 50 000	Nejméně 7
nad 50 000	Nejméně 9

Zdroj: zákon č. 491/2001 Sb.

S volebním obvodem souvisí i pojem gerrymandering, což je záměrné manipulování s hranicemi obvodu, a tím zvýhodnění některým politickým stran či konkrétních kandidátů. Gerrymandering neboli volební geometrie je využíván hlavně v jednomandátových obvodech a v České republice je využíván pouze na lokální úrovni (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.6.2 Forma kandidatury

V České republice je využíván takzvaný „listinný“ volební systém. Voliči se rozhodují mezi kandidátními listinami, v nichž jsou uvedeni jednotliví kandidáti. Personální kandidatura se v České republice využívá v jednomandátových obvodech při volbách do horní komory Parlamentu ČR. Ve vícemandátových volebních obvodech, kde je využívána listinná podoba, existují tři druhy kandidátních listin: Přísně vázané, vázané a volné (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Přísně vázané kandidátní listiny mají fixně stanovené pořadí kandidátů, tudíž volič nemůže měnit určené pořadí kandidátů a volí pouze stranu. Ve vázaných kandidátních listinách jsou sice kandidáti uvedeni v určitém pořadí, ale volič může využít svých preferenčních hlasů a tím ovlivnit pořadí kandidátů v rámci jedné kandidátní listiny. Posledním typem jsou volné kandidátní listiny, které jsou využívány při volbách

do zastupitelstev obcí. I v tomto typu listin může volič využít své preferenční hlasy, ale napříč všemi kandidátními listinami (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.6.3 Struktura hlasu

V rámci komunálních voleb může volič využít vícenásobný hlas, což znamená, že má tolik hlasů, kolik je přidělovaných mandátů a nemusí se omezovat pouze na jednu kandidátní listinu. Volbu může volič uskutečnit třemi způsoby. První způsob volby je označení jedné volební strany a tím dát této kandidátní listině tolik hlasů, kolik je na ni uvedeno kandidátů. Druhý způsob je hlasovat pro jednotlivé kandidáty z různých volebních stran, kdy každý označený dostane jeden hlas. Poslední možností je zkombinovat předešlé dva způsoby a dát hlas kandidátní listině a kandidátům z různých volebních stran (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.6.4 Volební klauzule

Aby se mohly strany dostat do tzv. skrutinia, ve kterém se rozdělují mandáty, musí překonat uměle stanovený práh – volební klauzuli, která se využívá v proporcionálních volebních systémech. V České republice je klauzule využívána ve volbách do Evropského parlamentu, Poslanecké sněmovny, krajských či obecních volbách. Práh je stanoven na 5 %. Tento práh se za určitých podmínek může zvyšovat (volby do poslanecké sněmovny), či snižovat (obecní volby). V případě obecních voleb se procento snižuje o 1 %, dokud se alespoň dvě strany nedostanou do další fáze vyhodnocení výsledků. Způsob výpočtu volební klauzule je uveden v následujícím vzorci (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

$$\text{Počet hlasů nutných pro postup do skrutinia} \geq 5 \% \times \text{Celkový počet platných hlasů} \times \frac{\text{Počet kandidátů na kandidátní listině}}{\text{Počet členů voleného zastupitelstva}}$$

3.6.5 Volební formule

Metoda pro výpočet zisku stran ve formě mandátů využívající mimo jiné i na úrovni obecních voleb d'Hondtovu metodu. Zisk hlasů se dělí čísly v posloupnosti od jedné až do čísla, které odpovídá počtu kandidátů na kandidátní listině (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

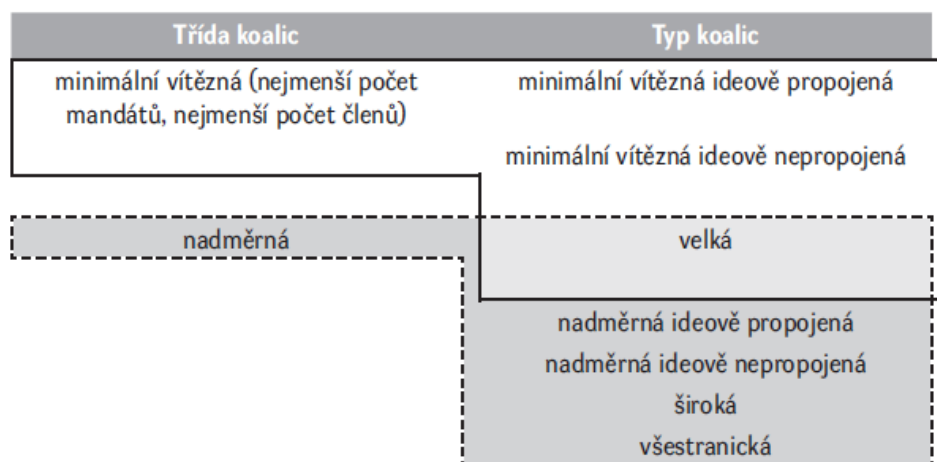
Pokud tedy strana A získá 10 000 hlasů pro svých 21 kandidátů bude posledním dělitelem číslo 21. Dělenec, v tomto případě 10 000 zůstává vždy neměnný a mění se pouze dělitel. Kdyby za stranu B kandidovalo pouze 5 kandidátů, dělí se počet hlasů postupně pouze čísly 1, 2, 3, 4 a 5. Všechny podíly se poté seřadí od největšího po nejmenší. Pokud se v obci rozděluje 21 mandátů, jsou důležitá právě čísla od nejvyššího až po 21 nejvyšší číslo. Všech prvních 21 podílů pak získá mandát, pokud nedojde k rovnosti těchto podílů.

Při rovnosti podílů je rozhodující počet hlasů, které získal kandidující subjekt. V případě, kdy jsou hlasy stejné, rozhoduje los. Do roku 2001 se využíval volební dělitel Sainte-Laguë s většími intervaly mezi děliteli, který na rozdíl od d'Hondtova dělitele zvyšuje šance politických stran, které získali nižší počet relativních hlasů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.7 Koalice dle Stanislava Balíka

Termínem koalice se rozumí partnerství minimálně dvou politických aktérů. Toto partnerství by mělo aktérům zaručit potřebnou legislativní většinu, která je potřeba k prosazení jejich návrhů. Na komunální úrovni by pak toto partnerství mělo zaručit nadpoloviční většinu v obecním zastupitelstvu. Stanislav Balík uvádí dva rozdílné typy koalic, a to minimálně vítěznou a nadměrnou. Do minimálně vítězné koalice lze zařadit minimálně vítěznou ideově propojenou či nepropojenou koalici. Do nadměrných koalic se pak zařazuje koalice nadměrná ideově propojená či nepropojená, široká a všestranická. Zvláštním typem koalice je koalice velká, kterou lze zařadit pod oba výše uvedené typy (Balík, 2009).

Obrázek 1:Třídy a typy koalic

Zdroj: Balík, 2009

Minimální vítězná ideově propojená koalice

Jak již název této koalice napovídá, členové takového partnerství k sobě mají názorově blízko. Pro toto spojení je potřeba pouze tolik členů, který jim pomůže k získání většiny mandátů. Hlasy všech těchto členů jsou bezpodmínečně nutné pro získání většiny. Motivem k vytvoření této koalice je mimo jiné i maximalizace politického vlivu, při vynaložení minimálního úsilí (Balík, 2009).

Minimální vítězná ideově nepropojená koalice

Koalice, která disponuje nejmenším počtem mandátů, která je dostatečná k nadpoloviční většině a zároveň vytvořena ze subjektů, které nejsou vzájemně ideově propojeny. Tento druh koalice není obvyklý a vzniká převážně ve dvou situacích. V první situaci existuje možnost vytvořit minimální vítěznou ideově propojenou koalici, z personálních důvodů však tato koalice vytvořena není. Druhou situací je stav v němž „není s kým“ vytvořit ideově propojenou koalici a pro stranu s nejvyšším počtem mandátů je výhodnější spojit se stranou, která získala méně mandátů, a tím mít větší vliv, i když jsou si názorově vzdálení (Balík, 2009).

Velká koalice

V tomto typu koalice, která je mezi ostatními typy výjimečná, spolupracují ideově protikladní, ale dominantní aktéři, kteří za specifických okolností mohou spolupracovat i s menšími, středovými aktéry. Pokud je vytvořena velká koalice, zůstávají v opozici přinejmenším dva relevantní ideově nesourodí političtí aktéři. Při vzniku této koalice se předpokládá dlouhodobější spolupráce než jen v rámci jednoho volebního období (Balík, 2009).

Nadměrná ideově propojená koalice

Stejný „základ“ jako minimální vítězná ideově propojená koalice má i tato koalice nadměrná. Subjekty v těchto koalicích jsou si názorově blízcí. Rozdíl mezi touto a minimální koalicí je ten, že v nadměrné koalici je alespoň jeden nadbytečný člen, bez kterého by koalice měla stále nadpoloviční většinu. Jedním z důvodů vzniku této koalice je přítomnost dominantní vítězné strany, která však nezískala většinu hlasů. Pro tuto stranu je výhodnější přizvat více subjektů, aniž by měly výjimečnou pozici než ideově blízkou stranu, která by mohla mít neadekvátní požadavky (Balík, 2009).

Nadměrná ideově nepropojená koalice

V tomto typu koalice se stejně jako v předešlém typu nachází alespoň jeden nadbytečný člen, bez kterého by i tak disponovala koalice většinou. V tomto případě jsou si členové koalice ideově vzdáleni. Tento typ koalice zanechává v opozici alespoň dva politické subjekty a alespoň jeden z těchto členů se musí nacházet názorem mezi dvěma členy koalice (Balík, 2009).

Široká koalice

Téměř všechny významné politické subjekty tvoří tuto koalici a mimo ni zůstává většinou pouze jeden politický subjekt, obvykle z ideologických důvodů. Tuto koalici tvoří více subjektů, než je potřeba k získání nadpoloviční většiny hlasů. Důvod vzniku široké či „duhové“ koalice je úsilí o zapojení do společné zodpovědnosti co nejvíce subjektů. Důvod toho, že zůstává mimo koalici jeden politický subjekt, je spíše ideologický. Koalice jsou často uzavírány proti jednomu subjektu, či bez něho (Balík, 2009).

Všestranická koalice

Všechny relevantní politické subjekty se podílejí na formování exekutivy a ani jeden z těchto subjektů nedeklaruje veřejně svoji distanci. I když lze po volbách sestavit minimální vítěznou koalici, je snazší pro vítězné subjekty vytvořit všestranickou koalici, která by jim v případě menšího úspěchu v následujících volbách mohla zajistit to, že se úspěšnější strany zachovají stejně a zahrnou je do exekutivy (Balík, 2009).

Exekutivní koalice v obcích s rozšířenou působností

Stanislav Balík ve své práci aplikoval teorii koalic i na obce s rozšířenou působností. V České republice tvoří obce s rozšířenou působností 205 obcí, s Prahou 206. Jednobarevná rada je nejméně zastoupeným typem exekutivy, i když mohla například v roce 2006 vzniknout vícekrát díky velkému úspěchu ODS v několika městech. V letech 2002 a 2006 byla nejčastěji zastoupena v obcích s rozšířenou působností koalice velká, dále koalice minimální vítězné ideově propojené a nadměrné ideově propojené. Například v roce 2006 počet vytvořených nadměrných ideově propojených koalic stoupl z 39 koalic vytvořených v roce 2002 na 55 a naopak počet vytvořených širokých koalic klesl z počtu 47 v roce 2002 na 28 v roce 2006 (Balík, 2009).

3.8 Koalice dle Petra Jüptnera

Petr Jüptner se pokusil ve své práci nastínit základní problematiku komunálních koalic, protože klasická teorie koalic se zabývá koalicemi na celostátní úrovni. Jüptner původně stanovil 3 druhy obcí dle velikosti, ale po podrobnějším výzkumu vymezil obce 4.

Nejmenší obce

Nezávislí kandidáti a jejich sdružení se většinou na scéně objevují sami, bez konkurujících politických stran, v nejmenších obcích s přibližným počtem obyvatel do 1 700. Pokud se objeví na scéně některé z politických stran, jsou to spíše „tradiční“ velké politické strany, jako KDU-ČSL, KSČM případně ODS. Pokud v těchto obcích vstupují do voleb politické strany, jejich kandidáti jsou většinou bez politické příslušnosti a vystupují jako nezávislí kandidáti. Zasedání zastupitelstva se v těchto obcích většinou nekonají, pokud ano, mají spíše společenskou povahu (Jüptner, 2004).

Koalice v nejmenších obcích vzniká většinou na základě principu „každý s každým“. V těchto obcích se častěji objevují tzv. „superkoalice“, kde jsou zastoupeny všechny kandidující strany, a to nejen z důvodu toho, že je třeba táhnout za jeden provaz, ale i z důvodu toho, že se většina kandidátů zná a chtějí spolu dobře vycházet (Jüptner, 2004).

Obce menší střední velikosti

Petr Jüptner stanovil počet obyvatel v obcích menší střední velikosti orientačně v rozmezí mezi 1 701 až 9 000 obyvatel. V těchto obcích se zvyšuje síla politických stran, do kterých Petr Jüptner zařadil i komunální či regionální strany. Některé z tradičních politických stran nemají dostatek členů pro svou kandidátní listinu a vzhledem k tomu, že chtějí maximalizovat svůj zisk, doplňují tyto kandidátky lidmi, kteří nemají skutečný zájem o zastupitelská křesla (Jüptner, 2004).

Na komunální úrovni lze rozdělit politické strany do několika skupin, tou první jsou strany, které působí na celostátní úrovni. Dalším typem jsou strany regionálně-komunální, které lze rozdělit do dalších typů na strany regionální, univerzálně komunální, kam patří například Sdružení nezávislých kandidátů a strany lokálně komunální, které se však v obcích menší střední velikosti nevyskytují. Během rozdělování exekutivních postů se lze setkat v těchto obcích se soutěživým systémem, v průběhu volebního období zde však převažuje systém nesoutěživý (Jüptner, 2004).

V obcích menší střední velikosti se často vytvářejí uzavřené a neformální velké koalice, kde proti sobě aktéři nebojují, aby se nevyřadili. Opozice poskytuje koalicím tichou podporu a termínem opozice se spíše rozumí politické seskupení mimo exekutivní koalici. V těchto obcích stále hrají roli osobní vztahy, a do tvorby koalic se tudíž nepromítají ideologické faktory (Jüptner, 2004).

Obce větší střední velikosti

Ve větším množství se objevují politické strany či hnutí v obcích s počtem obyvatel mezi 9 001 – 45 000. Do zastupitelstev jsou voleni především politické strany s registrovanými členy. Pokud se objevují nestraníci, jsou to převážně kandidáti za Nezávislí, či Sdružení nezávislých. V obcích větší střední velikosti je nejčastěji

polosoutěživý systém. Pro tento systém je typická snížená míra soutěživosti v mezivolebním období a obsazování exekutivních postů dle výsledků voleb (Jüptner, 2004).

I v těchto obcích se vyskytují převážně velké koalice, jež nezahrnují všechny politické aktéry, ale zajišťují exekutivní koalici jasnou většinu v zastupitelstvu. Předvolební koalice se vyskytují jen zřídka. V těchto obcích zakládají některé elitní strany politické aliance se silnými vazbami (Jüptner, 2004).

Největší obce

Do největších obcí jsou zahrnuty obce, které mají více než 45 000 obyvatel kam spadají i statutární města. Dominujícím aktérem jsou zde politické strany, NK a jejich sdružení se v těchto obcích nevyskytují. Na rozdíl od členů politických stran jsou členové regionálně-komunálních politických stran většinou bezpartijní. Politický systém v největších obcích je založen na soutěživém principu „vlády a opozice“ (Jüptner, 2004).

Po zavedení uzavírací klauzule, která měla na stranický systém v největších obcích neblahý účinek, začalo vznikat velké množství předvolebních koalic. Minimální koalice vznikají spíše za účelem koncentrace moci než se snahou prosadit volební programy. Často vznikají v největších obcích i velké koalice, například z důvodu eliminace některých stran či rovnováhy v koalicích (Jüptner, 2004).

3.9 Lokální politické stranictví

Důležitým pojmem lokálního politického stranictví jsou politické strany, které jsou zprostředkovateli mezi občany a politickou mocí a jsou hlavním nástrojem účasti občanů na demokratickém procesu. Na přelomu 19. a 20. století došlo k rozmachu politického stranictví, kdy vznikala masová hnutí, která si vyžádala několik demokratických reforem a všeobecné volební právo. Po těchto reformách docházelo ke snadnějšímu prosazování stran, které měly lokálně a regionálně zavedenou organizační strukturu. Během 20. století se mimo masových stran začaly uplatňovat strany elitní, které byly zaměřeny na mobilizaci voličů. V tomto období dochází ke kartelizaci stranických systémů, politické strany jsou podmaňovány státem a přestávají sloužit občanům. K oslabování členských základů docházelo nejen ve vyspělých demokratických státech. V českém prostředí bylo oslabování

stranických systémů posíleno o narušení přirozeného vývoje politických stran. Toto oslabování se promítá i do demokratického procesu na lokální úrovni. Místní stranické organizace se v dnešní době neobejdou bez nezávislých kandidátů, protože nemají dostatek vlastních kandidátů (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Základními subjekty, které tvoří lokální politické stranictví jsou registrované politické strany a politická hnutí a jejich koalice, nezávislí kandidáti a také jejich sdružení dále jsou to i sdružení politických stran či politických hnutí s nezávislými kandidáty. SNK a další formy sdružení a koalic se na rozdíl od politických stran a hnutí vyznačují proměnlivostí a nedisponují vývojovou kontinuitou či organizační stabilitou. Na lokální úrovni dochází ke změnám hlavních politických subjektů, ale klíčové osobnosti zůstávají neměnné (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.9.1 Parlamentní strany v lokálním politickém spektru

Parlamentní strany jsou ty strany, které jsou zastoupeny v poslanecké sněmovně a působí na celostátní úrovni. Dle statistických dat lze určit rozdíly mezi obcemi různých velikostí. Dle výsledků voleb v roce 2006, uvedených Českým statistickým úřadem, získali kandidáti parlamentních politických stran ve městech téměř 70 % mandátů naopak v neměstských obcích získaly tyto strany méně než čtvrtinu všech mandátů. Naopak nezávislí kandidáti, kteří kandidovali ve sdruženích NK či samostatně získali, v neměstských obcích převážnou většinu. Tento rozdíl je dán i tím, že členská základna parlamentních stran je v neměstských obcích malá a kandidátní listiny jsou doplňovány nezávislými kandidáty (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Doplňování nezávislými kandidáty je pro stranu výhodnější nejen z důvodu maximalizace zisku, ale i kvůli osobnostem, které v neměstských obcích hrají větší roli než volební programy a ideje. Pro nezávislé kandidáty je často jednodušší kandidovat za politické strany kvůli tomu, že nemusejí shánět potřebné podpisy pro petici. V některých politických stranách se nezávislí kandidáti objevují až za členy strany a jiné strany své členy umísťují právě až za nezávislými kandidáty. V nejmenších obcích do 1 000 obyvatel se většinou parlamentní strany nevyskytují, a pokud ano, jejich kandidáti jsou bez politické příslušnosti (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.9.2 Lokální politické strany

Z důvodu vysokého počtu kandidujících je zkoumání lokálních politických stran obtížné. Díky změně zákona č. 152/1994 Sb., o volbách do zastupitelstev v obcích, v roce 1994, došlo ke snazšímu zakládání lokálních politických stran a hnutí. Před změnou byl přesně stanovený počet podpisů těch voličů, kteří podporují danou kandidaturu. Po změně závisí počet podpisů na velikosti obce. Pro založení nezávislých kandidátů se množství podpisů pohybuje mezi 5-0,5 % občanů obce. Pro sdružení nezávislých kandidátů je třeba získat podpisy od 7 % občanů obce či obvodu. K založení politické strany je potřeba pouze 1 000 podpisů, a proto je u obcí nad 14 500 obyvatel snazší zaregistrovat politickou stranu než kandidovat za sdružení nezávislých kandidátů. Z důvodu zpřísnění legislativních podmínek působení a hospodaření politických stran dochází k odklonu lokálních politických stran a hnutí a přesunu k celorepublikovým „nezávislým“ stranám (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

Jedním ze subjektů, který vzešel z komunální politiky bylo Sdružení nezávislých kandidátů. SNK se začalo zaměřovat na celostátní působnost, konkrétně na volby senátní a krajské, volby do poslanecké sněmovny, ale i do Evropského parlamentu. Po několika změnách vstoupilo do obecních voleb SNK jako Sdružení nezávislých kandidátů – Evropská demokraté a získalo více mandátů než strany zastoupené v poslanecké sněmovně (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.9.3 Nezávislí kandidáti a jejich sdružení

Charakteristickým aktérem na lokální úrovni jsou nezávislí kandidáti a jejich sdružení. Nejčastěji se tito aktéři objevují v nejmenších obcích, ve větších obcích pak nezávislí kandidáti doplňují stranické spektrum. Lze tedy říci, že čím je obec větší, tím menší je uplatnění nezávislých kandidátů. U Sdružení nezávislých kandidátů nelze předpokládat že by disponovalo organizační stabilitou či nějakou kontinuitu politického působení, ale lze najít i výjimky, pokud má sdružení jiný cíl než politické angažmá (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010).

3.10 Měření plurality lokálních politických spekter

Při měření plurality lokálního politického prostředí dochází k podobným problémům jako při aplikaci výzkumných metod či politologických teorií v rámci komunální politiky. Pokud by byly aplikovány metody měření ideologické vzdálenosti stran, fragmentace stranického systému či jiných metod, mohlo by na komunální úrovni dojít k nesrozumitelným či chybným závěrům. K těmto chybným výsledkům může dojít z důvodu specifčnosti komunálního politického prostředí, kde je nízká úroveň ideologizace politiky a specifický charakter lokálního stranictví. (Čmejrek, Bubeníček, Čopík, 2010)

Laakso-Taageperaův index efektivního počtu stran

Laakso-Taageperaův index se zabývá fragmentací stranického systému a měří velikost stranického systému dle relativní velikosti volebních stran. Níže uvedený vzorec znázorňuje výpočet indexu efektivního počtu stran i_{eps} .

$$i_{eps} = \frac{1}{\sum_{i=1}^n p_i^2}$$

Pokud je i_{eps} roven 1, znamená to nepluralitní systém, kdy všichni zvolení zastupitelé kandidovali za jedinou stranu. Čím vyšší je hodnota Laakso-Taageperaova indexu, tím vyšší je míra roztržštěnosti stranického systému (Čmejrek, Bubeníček, Luhanová, 2006).

Index plurality

Index plurality se vypočítá jako podíl počtu všech kandidujících a počtu volených zastupitelů. Za pluralitní systém lze považovat ten systém, kdy index plurality je vyšší než 1, tedy ve kterém podíl počtu kandidátů na všech kandidátních listinách převyšuje počet rozdělovaných mandátů. Pluralitním systémem může být i ten, ve kterém se vyskytuje pouze jedna kandidátní listina, ve které je vyšší počet kandidátů než volených zastupitelů (Bubeníček, 2010).

3.11 Suburbanizace

Prostorovým rozpínáním města do venkovské krajiny v okolí se rozumí proces suburbanizace. Tímto procesem může dojít k podstatně nezvratné změně v systému osídlení, které mohou vyvolat i nepříznivé sociální důsledky. Pro zónu, která prošla procesem suburbanizace, jsou typické např. řadové domy se zahradou, průmyslové parky, nákupní centra a supermarkety soustředěné kolem dálnic či jiných dopravních uzlů. K tomuto procesu dochází v rámci metropolitního území, ale zároveň mimo zástavbu města. Lze předpokládat že lokality, které prošly suburbanizací toto město během určitého času pohltní (Sýkora, 2002).

Suburbanizace na území ČR není úplně novým jevem. K tomuto procesu docházelo již mezi válkami, a to hlavně v okolí železničních tratí vedoucích z měst. Během komunismu se tento proces zastavil a začal se opět rozvíjet až ve druhé polovině devadesátých let. Největší rozmach suburbanizace na našem území lze pozorovat především v okolí hlavního města Prahy a velkých měst, ale v nižším rozsahu i v menších městech. (Sýkora, 2002)

3.11.1 Politické důsledky suburbanizace

Na politické důsledky suburbanizace v ČR nebyl dosud brán zřetel, více autorů se zabývalo spíše enviromentálními, dopravními či například sociálními důsledky suburbanizace, které jsou více zřetelné. V rámci procesu suburbanizace přicházejí do obcí vzdělanější a bohatší obyvatelé a s tím je spojené zvýšení sociální heterogenity. Suburbanizace nemusí nutně vést k rostoucímu nezájmu o politiku či snížení volební účasti. Na základě sledování bylo zjištěno, že s vyšším počtem občanů s vysokoškolským vzděláním a občanů s vyšším příjmem rostou volební zisky pravicových stran (Vobecká, Kostelecký, 2007).

Jedním z faktorů, který ovlivňuje politiku suburbánních obcí je samostatné zahájení suburbanizace. Po roce 1989 došlo ke změnám v cenových relacích na trhu s nemovitostmi. Cena pozemků je pro investory výhodnější v příměstských lokalitách než ve městech. Poloha obce či dopravní dostupnost patří mezi geografické faktory, které také ovlivňují lokální politiku. Velký vliv mají i faktory strukturální povahy, kam spadají demografická a socioekonomická struktura obyvatel (Vobecká, Kostelecký, 2007).

Příchod nových občanů vnáší do lokální politiky nová témata a potenciální kandidáty. S příchodem novousedlíků se zvyšuje i politická participace a obecný zájem na podílení se na rozhodování a rozvoji obce, zvyšuje se i potřeba výstavby mateřských či základních škol a volnočasových aktivit pro děti (Vobecká, Kostecký, 2007).

3.12 Politická participace

Klesající zájem občanů o převzetí odpovědnosti v rámci politického procesu, je jeden z problémů zastupitelské demokracie. Základním indikátorem politické participace je volební účast občanů. Dalšími ukazateli politické participace jsou např. účast na zasedání zastupitelstva, zapojení do volebních aktivit politických stran. Posledním ukazatelem je míra zapojení občanů do veřejného života v obci (Čmejrek, Bubeníček, Čopík).

Nejnižší volební účast v České republice je při tzv. „druhořadých“ volbách, kterým není přikládána důležitost ze strany voličů. Mezi tyto volby patří zejména volby do Evropského parlamentu. Například v roce 2004 dosahovala průměrná účast 28,32 % a v roce 2009 28,22 %, přičemž hranice 30 % byla překročena pouze v Praze. Lepších výsledků volební účasti dosahují volby do horní komory Parlamentu ČR – Senátu, kdy prvního kola voleb se zúčastnilo například v roce 2006 - 40,09 % voličů, ale ve druhém kole byla účast o polovinu menší. O něco vyšší volební účast mají volby do krajských zastupitelstev, průměrná účast v roce 2000 byla 33,64 % a v roce 2004 pouze 29,62 %. Mezi volby, které mají vyšší volební účast patří i volby do dolní komory Parlamentu ČR, tedy volby do Poslanecké sněmovny. Volby do obecních zastupitelstev měly například v roce 1994 – 46,7 % účast a v roce 1996 byla účast 46,38 % (Čmejrek, Bubeníček, Čopík).

Přímá volba prezidenta, která je od roku 2013, přilákala ze všech druhů voleb nejvíce voličů. V prvním kole v roce 2013 byla volební účast 61,31 % a v druhém kole 59,11 %. V zatím druhých volbách prezidenta v roce 2018 přišlo k volebním urnám v prvním kole 61,92 % voličů a ve druhém kole volební účast stoupla na 66,60 % (Český statistický úřad, volby.cz, 2020).

Velikost obce má důležitý vliv na volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí. Ty obce, které nemají status města, měly v roce 1994 o 5 % vyšší volební účast, v roce 2002

dokonce o 17,6 %. V roce 2002 byla účast v neměstských obcích 63,1 % a celorepublikový průměr byl 45,53 %. Dalším faktorem, který má vliv na volební účast v obcích, je charakter lokálního politického systému a jeho změny. Rozdílná volební účast je mezi obcemi, které mají soutěživý, nebo nesoutěživý systém. Soutěživost politického systému zvyšuje volební účast a nesoutěživost ji naopak snižuje. Zájem občanů a zasedáních zastupitelstva je dalším projevem občanské participace. Občané obcí nemají velký zájem na těchto zasedání, nejspíš kvůli nepřipravenosti jednání a absenci podkladů. Tato nepřipravenost však nemusí být projevem neschopnosti vedení obce, ale může být taktickým krokem, který má vzdorovat sílící opozici (Čmejrek, Bubeníček, Čopík).

4 Vlastní práce

4.1 Charakteristika města Říčany

Dvacet kilometrů jihovýchodně od Prahy se nachází město Říčany s rozlohou 2581 hektarů. Po reformě územní veřejné správy, kdy byla ukončena činnost 73 okresních úřadů, se od 1. 1. 2003 řadí Říčany mezi jednu z 205 obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP). ORP Říčany zahrnuje 52 obcí (viz příloha č. 1), které se nachází na území o rozloze 37 700 ha. Městem Říčany protéká řeka Rokytka a Říčanský potok, na jehož toku se nacházejí rybníky Marvánek a Mlýnský potok. Říčany se skládají se sedmi částí na sedmi katastrálních územích, mezi tyto části patří Říčany, Jažlovice, Kuří, Pacov, Radošovice, Strašín a Voděrádky.

Obrázek 2: Znak města Říčany

Zdroj: Webové stránky města Říčany

4.1.1 Historie

První zmínkou o Říčanech je bitva o říčanský dvůr v roce 748 uvedena v kronice Václava Hájka z Libočan a lze říci, že město patří k nejstarším v Čechách. Před rokem 1200 vznikl místo tvrze hrad, který sloužil k obraně nejen Petrovi ze Všenor. Za vlády Ondřeje I. z Říčan byl vybudován hrad s pevnějším opevněním. Rod pánů z Říčan vládl až do roku 1420. Dále v Říčanech vládl rod Smiřických ze Smiřic a rod pánů z Lichtenštejna, a to do roku 1848. Během 1. světové války se rozvoj města téměř zastavil. K rozvoji docházelo v období 1918-1939, kdy se vojáci vrátili do svých domovů a díky novému železničnímu spojení s Prahou našla spousta občanů Říčan právě v hlavním městě zaměstnání. K rozvoji pomohla i výstavba městské elektrárny a nových rodinných domů a s tím spojený růst počtu obyvatel.

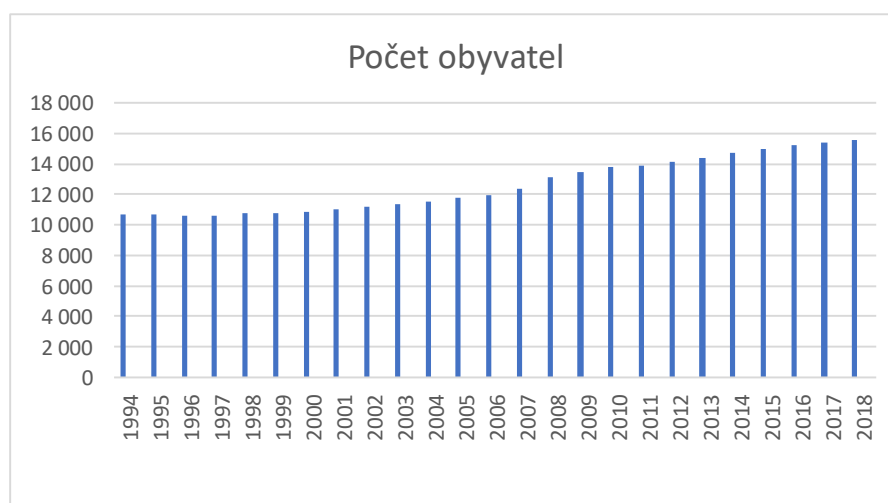
Po druhé světové válce došlo například k vybudování veterinární stanice, sportovních zařízení či průmyslového areálu. Po roce 1989 došlo k podstatnému rozšíření obchodní sítě, zkvalitnění poskytovaných služeb a zapojení do systému pražské integrované autobusové dopravy, která vedla ke zlepšení dopravní obslužnosti. Mezi významné památky tohoto města patří původně gotický kostel sv. Petra a Pavla či Mariánský sloup nacházející se uprostřed Masarykova náměstí (webové stránky města Říčany).

4.2 Demografická a socioekonomická charakteristika města

4.2.1 Vývoj počtu obyvatel

Následující graf zobrazuje vývoj počtu obyvatel od roku 1994, kdy se konali první sledované volby. Největší nárůst obyvatel byl v roce 2008, kdy se přistěhovalo 971 osob a narodilo se 172 dětí. Celkový přírůstek po odečtení zemřelých a odstěhovaných bylo 730 osob. Důvodem každoročního přírůstku obyvatel ve městě Říčany může být například poloha města a jeho výborná dostupnost především z hlavního města Prahy. Lze předpokládat, že počet přistěhovaných nadále poroste, a to nejen kvůli tomu, že se město Říčany dle projektu Obce v datech posuzujícího index kvality života, již podruhé za sebou v roce 2019 stalo městem, ve kterém se nejlépe žije. Tento index zahrnuje 29 ukazatelů, které vyjadřují např. úroveň zdraví, vztahy mezi lidmi, prostředí a dostupnost zdravotní péče či dostatečnost služeb.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

4.2.2 Věková struktura

Nejvíce obyvatel v Říčanech je ve věku 15-64 let, tedy ve věku, který se označuje jako věk ekonomicky aktivní. Žije zde více žen než mužů, přičemž průměrný věk žen je okolo 40,8 let a průměrný věk mužů je 38 let. Celkový průměrný věk obou pohlaví v této obci je 39 let. Nejméně obyvatel je ve věku 65 let a více.

Tabulka 4: Věková struktura

Sledované roky		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyvatel		14 409	14 749	15 027	15 236	15 448	15 619
Počet obyvatel celkem	ženy	7 433	7 621	7 768	7 884	7 979	8 066
	muži	6 976	7 128	7 259	7 352	7 469	7 553
V tom ve věku	0-14	2 737	2 897	3 028	3 146	3 233	3 278
	15-64	9 436	9 507	9 577	9 599	9 627	9 674
	65 a více	2 236	2 345	2 422	2 491	2 588	2 667
Průměrný věk		39,3	39,4	39,3	39,3	39,4	39,7

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

V posledních sledovaných volbách v roce 2018 kandidovalo 105 osob a jejich průměrný věk byl 45,31 let, přičemž věkový průměr žen byl vyšší. Nejmladšímu kandidátovi bylo pouze 19 let a naopak nejstaršímu 77 let.

4.2.3 Vzdělanostní struktura

Následující tabulka ukazuje vzdělanostní strukturu osob starších 15 let. Téměř 31 % obyvatel dokončilo úplné střední vzdělání s maturitou. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou osoby se středním vzděláním vč. vyučení. Poměrně značné zastoupení mají i osoby s vysokoškolským vzděláním. Méně než 0,5 % obyvatel nedosáhlo ani základního vzdělání.

Tabulka 5: Vzdělanostní struktura

Obyvatelstvo straší 15 let		11 651
Z toho dle stupně vzdělání	bez vzdělání	17
	základní vč. neukončeného	1 369
	střední vč. vyučení (bez maturity)	2 887
	úplné střední (s maturitou)	3 602
	nástavbové studium	440
	vyšší odborné vzdělání	197
	vysokoškolské	2 393

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

V posledních volbách v roce 2018 získala nejvíce mandátů strana Klidné město a z 21 kandidátů dosáhlo vysokoškolského vzdělání 19 kandidátů. I u ostatních kandidujících subjektů kromě Unie pro sport a zdraví Říčany, byly naplněny kandidátní listiny nadpoloviční většinou kandidáty s vysokoškolským vzděláním. Z řad zvolených zastupitelů nedosáhli vysokoškolského vzdělání pouze 3 kandidáti.

4.2.4 Národnostní struktura

Z následující tabulky je patrné, že v obci žije nejvíce obyvatel hlásící se k české národnosti. Zajímavé je, že téměř 3 607 obyvatel, což je 25,76 % jejich celkového počtu nevedlo svou národnost. I v ostatních obcích, které patří pod ORP Říčany, se vyskytuje mnoho obyvatel, kteří nevedli svou národnost. Lze předpokládat, že část obyvatelstva z 3 607 nevedených je národnosti romské, ukrajinské či vietnamské.

Tabulka 6: Národnostní struktura

Obyvatelstvo celkem	14 003		
Z toho dle národnosti:			
česká	9 788	polská	11
moravská	23	romská	3
slezská	2	ruská	26
slovenská	190	ukrajinská	92
německá	11	vietnamská	31
maďarská	14	nevedeno	3 607

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

4.2.5 Ekonomická aktivita

Tabulka č. 7 zobrazuje rozdělení obyvatelstva dle ekonomické aktivity, tak jak bylo zjištěno v rámci posledního sčítání lidu, domů a bytu v roce 2011. Téměř 94 % z ekonomicky aktivních obyvatel tvoří skupina zaměstnaných. Ze zaměstnaných bylo 434 pracujících důchodců a 169 žen na mateřské dovolené. Většina obyvatelstva jsou lidé zaměstnanci, 402 zaměstnavatelé a 17 % z ekonomicky aktivního obyvatelstva tvoří osoby pracující na vlastní účet.

Tabulka 7: Obyvatelstvo dle ekonomické aktivity

Ekonomicky aktivní obyvatelé celkem		Celkem	Muži	Ženy
		6 922	3 692	3 230
Z toho	zaměstnaní	6 506	3 477	3 029
	nezaměstnaní	416	215	201
Osoby s nezjištěnou ekonomickou aktivitou		816	543	318

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Nejvíce ekonomicky aktivních obyvatel vyjíždí do zaměstnání do jiného kraje, pouze několik osob vyjíždí za prací do ciziny. Počty vyjíždějících občanů města Říčany jsou vedeny v tabulce č. 8.

Tabulka 8: Obyvatelé vyjíždějící do zaměstnání

Vyjíždějící celkem		3 998
Z toho vyjíždějící do zaměstnání		2 915
Z toho	v rámci obce	669
	do jiné obce okresu	248
	do jiného okresu kraje	129
	do jiného kraje	1 835
	do zahraničí	34

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

4.2.6 Občanská vybavenost

Město Říčany disponuje velkou škálou občanské vybavenosti, školství a kultury.

Školství

Ve městě Říčany se nachází několik škol, které byly zřízeny městem. Mezi ně patří čtyři mateřské školy, pět základních škol, z toho jedna umělecká, která nabízí například výtvarný, dramatický, hudební či taneční obory, a jedno gymnázium.

Dále 12 škol soukromých, a to například Střední odborná škola stravování Říčany s.r.o. a Masarykovo klasické gymnázium, 3 základní školy a několik dalších soukromých mateřských škol. Jedna z mateřských škol je zaměřena na ekologii a přírodovědu (webové stránky města Říčany).

Zdravotnictví

Nemocnice Říčany sice nepatří mezi největší nemocnice, ale poskytuje například lůžkové oddělení interny, rehabilitační zařízení, od roku 2013 také jednodenní chirurgickou péči.

Olivova dětská léčebna, o.p.s., založena již v roce 1896, poskytuje péče především dětem a mladistvým trpícím obezitou či chronickým onemocněním dýchacích cest. Během volného času mohou pacienti využít krytý či venkovní bazén, tělocvičnu nebo se účastnit několika kroužků, během kterých se o ně starají kvalifikované vychovatelky a animátoři (webové stránky města Říčany).

Ve městě se nachází 6 lékáren a několik ambulantních ordinací pro děti a dospělé. Dále se zde nachází několik domů s pečovatelskou službou a stacionář Olga (webové stránky města Říčany).

Integrovaný záchranný systém

Ve městě se stará o bezpečnost především Městská policie, která mimo jiné přispívá i k ochraně a bezpečnosti osob a majetku. Městská policie byla zřízena městem v rámci samostatné působnosti již v roce 1995 a činnost městských strážníků vykonává 22 osob. Své obvodní oddělení zde má i Policie ČR. Základnu má ve městě Říčany i Hasičský

záchranný sbor ČR – Územní odbor Kolín – stanice Říčany a jednotka sboru dobrovolných hasičů, která zde působí od roku 2001. Ve městě Říčany se nachází i výjezdová základna zdravotnické záchranné služby Středočeského kraje (webové stránky města Říčany).

Kultura, sport a volnočasové využití

Říčanské kulturní středisko pořádá pravidelné kulturní programy, jako jsou divadelní představení, koncerty a plesy. Ragbisté dominují říčanskému sporu a jejich zlatá éra začala již v roce 1961. Na své si přijdou i hráči fotbalu, hokeje či příznivci cyklistiky, jezdeckví, ale i pěší turistiky. Při teplých letních dnech je možno využít uměle zbudovaný rybník Jureček. V rámci volnočasového využití je možnost navštívit několik historických památek, a to například zříceninu hradu ze 13. století, kostel sv. Petra a Pavla, či si projít naučnou stezku „Říčansko“ (webové stránky města Říčany).

Ladův kraj

Město Říčany je součástí mikroregionu Ladův kraj. Svazek obcí vznikl v roce 2000 a jeho cílem je snaha o společný rozvoj kultury a cestovního ruchu. Mezi obce Ladova kraje patří například obec Hrusice, které jsou známy především tím, že se zde narodil Josef Lada, podle kterého je region také pojmenován. Dalšími obcemi v tomto kraji jsou například Velké Popovice, Kunice, Nupaky či Tehovec. Tento region se nachází mezi Prahou a řekou Sázavou a nabízí mnoho kulturních, přírodních či historických zajímavostí. V kraji vzniklo téměř 150 km cyklistických tras a naučných stezek, ze kterých si dle náročnosti mohou návštěvníci vybrat. Obce Ladova kraje jsou znázorněny v příloze č. 3 (webové stránky Ladova kraje)

4.2.7 Říčanský kurýr

Městský zpravodaj Říčanský kurýr je doručován nejen občanům Říčan, ale i občanům Pacova, Strašína, Kuří, Jazlovic a Voděrádek. První vydání bylo vytištěno v lednu roku 1999. Každý měsíc vychází nový kurýr, ve kterém jsou uvedeny nejdůležitější informace o událostech, které se během měsíce staly, či informace o událostech v měsíci následujícím. Na prvních stránkách se objevují informace ze zasedání zastupitelstva a pozvánka na následující zasedání tohoto orgánu, o dění v radnici, například jak město plní rozpočet a jaké projekty uskutečnili. Několik stránek je věnováno i seniorům či rodičům s dětmi a sportovcům.

4.2.8 Dopravní obslužnost

Dá se říci, že dopravní obslužnost ve městě Říčany je velice dobrá. Obec se nachází nedaleko Prahy v okrese Praha-východ. Z několika autobusových zastávek je možnost dostat se poměrně rychle na metro C Háje (20 minut), či na metro B Černý most (50 minut). Autem je možnost dostat se na nejbližší metro Háje přibližně za 15 minut. Bohužel kvůli vytíženosti silnice vedoucí skrz Říčany a absence městského okruhu, za který občané města Říčany, ale i okolních obcí několik let bojují, se cesta prodlouží často téměř o hodinu a více, a proto je skvělou možností využít vlakové nádraží, odkud je možné dojet na Hlavní nádraží Praha za necelou půl hodinu.

4.2.9 Aktuální dění

Mezi nejvíce diskutovaná témata ve městě rozhodně patří téma městský okruh. Hlavní silnice Černokostecká je využívána velkým množstvím lidí žijících v okolních městech, kteří dojíždějí nejen kvůli zaměstnání do hlavního města Prahy. Další silnice, která je hojně využívána, je silnice číslo 101, která vede z dálnice D1. Městský okruh by měl vést kolem Nupak a Kolovrat a dále kolem Dubče. Bohužel by tento okruh vyřešil pouze vytíženost silnice číslo 101. Ulici Černokostecká by i nadále využívali například občané, kteří jezdí z Kutné hory a chtěli by se dostat právě na městský okruh u Kolovrat. S vytížeností silnice Černokostecká se snaží město bojovat alespoň zákazem tranzitu nad 12 tun.

Dalším tématem, které více začalo řešit „za své vlády“ Klidné město je suburbanizace. Nejen z důvodu toho, že jsou Říčany obcí, kde se nejlépe žije, má mnoho občanů České republiky zájem o bydlení v tomto městě. Developeři kupují pozemky v okolí Říčan a staví nové bytové či rodinné domy. Bohužel se vzrůstajícím počtem obyvatel vzrůstá například i počet dětí a místní školy a školky nemají dostatečnou kapacitu pro tyto děti. Obyvatelé tudíž žádají o výstavby dalších škol a město se dostává do dluhů. Dluhy nejsou spojené pouze se vzděláváním, ale například i s nutností výstavby vodovodních a kanalizačních sítí.

4.3 Volby od roku 1994 do roku 2018

Od roku 1994 se ve městě Říčany konalo již sedm voleb do zastupitelstev obcí a všechny tyto volby se konaly v řádném termínu. V následujících několika stránkách bude přiblížen například vývoj politických stran ve městě, jejich úspěšnost a stabilita, vzniklých a možných koalice. U výsledků voleb všech sledovaných období jsou uvedeny výsledky i_{dfr} , které jsou popsány v kapitole (Dis)proporcionalita volebních systémů.

4.3.1 Volby v roce 1994

Při prvních sledovaných volbách a zároveň prvních volbách po vzniku samostatné České republiky, které se konaly ve dnech 18. a 19. listopadu 1994, nevyužily pouze dvě kandidující strany z osmi možnost naplnit celou kandidátku jednadvaceti kandidáty. Patnáct volebních místností bylo připraveno pro 8 334 zapsaných voličů. K volebním urnám přišlo 65,60 % všech voličů. Za stranu Nezávislí kandidáti kandidoval pouze jeden kandidát a s necelými 1,5 % všech hlasů nedostal žádný mandát, Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků vstoupila do voleb pouze se sedmi kandidáty a získala 1 mandát. Ostatní strany naplnily své kandidátní listiny a nejvyšší počet mandátů získalo sdružení LSNS, NK, které získalo 27,13 % všech hlasů.

Tabulka 9: Volby v roce 1994

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	i_{dfr}
Nezávislí kandidáti	1	0	1,49	1 428	0
Koalice ČMAS, KDU-ČSL	21	4	19,20	18 399	1,0
KSČM	21	2	11,63	11 144	0,8
Sdružení ČSSD, SZ, NK	21	3	14,05	13 464	1,0
Celostátní aktiv občanů	21	2	9,65	9 244	1,0
Sdružení LSNS, NK	21	6	27,13	26 000	1,1
Str. podnikat., živnost., a roln.	7	1	3,01	2 881	1,6
Občanská demokratická aliance	21	3	13,84	13 265	1,0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

29. listopadu 1994 bylo rozhodnuto na základě vyjádření krajského soudu o neplatnosti zvolení jednoho z členů sdružení LSNS, NK do zastupitelstva. Říčánští oponenti sdružení LSNS, NK podali ústavní stížnost na tohoto člena, po roce mu však soud

dal za pravdu. I nepoctivá předvolební kampaň této strany vedla zastupitelstvo k ověření platnosti hlasů dalšího člena tohoto sdružení.

Dle zisku mandátů mohlo vzniknout několik koalic. Vítězná strana, Sdružení LSNS, NK, se mohla spojit pouze se dvěma kandidujícími politickými subjekty, a to s Koalicí ČMAS, KDU-ČSL, a dále se stranou, která získala alespoň jeden mandát, a tím by získaly nadpoloviční většinu. Bohužel však tato strana byla postavena mimo exekutivu, především z důvodu ústavní stížnosti na kandidáty této strany a koalici nakonec vytvořila předvolební koalice ČMAS, KDU-ČSL, Sdružení ČSSD, SZ, NK a ODA se ziskem 10 mandátů. Takto vzniklá menšinová koalice, se jevila jako ta nejlepší, protože se na exekutivně podílely pouze 3 subjekty. Pokud by například koalice ČMAS, KDU-ČSL chtěla vytvořit minimální vítěznou koalici bez jednoho ze subjektů, který získal 3 mandáty, musela by přizvat do exekutivy více politických subjektů. V tomto případě by mohla vzniknout koalice složená například z koalice ČMAS, KDU-ČSL, ODA, KSČM a Celostátní aktiv občanů s celkovým ziskem 11 mandátů.

4.3.2 Volby v roce 1998

Deset politických subjektů usilovalo o hlasy 8 660 zapsaných voličů z nichž se voleb konaných ve dnech 13. a 14. listopadu 1998 účastnilo pouze 49,91 %. Sdružení ČSNS, NK jako jediné nenaplnilo zcela svou kandidátní listinu a s 19 kandidáty nezískalo jako jediné žádný mandát. Nejvíce hlasů získalo nové sdružení US, NK a do zastupitelstva vstoupilo se šesti mandáty. V tomto roce se na scéně objevilo hned několik sdružení, přičemž dvě z nich získala pouze jeden mandát, a jak již bylo výše uvedeno, jedno sdružení nezískalo ani jeden mandát. KDU-ČSL kandidovalo tentokrát samostatně, a to se této straně vymstilo, oproti minulému volebnímu období, kdy kandidovali společně s ČMAS, ztratila tři mandáty. ČSSD také tentokrát vstoupila do voleb samostatně a ztratila 2 mandáty.

Tabulka 10: Volby v roce 1998

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	idfr
ODS	21	3	13,27	11 127	1,1
KSČM	21	2	7,61	6 380	1,3
KDU-ČSL	21	1	6,90	5 787	0,7
Sdružení SZ, NK	21	1	4,95	4 152	1,0
Sdružení OK, NK	21	1	3,06	2 561	1,6
ČSSD	21	1	7,03	5 891	0,7
Sdružení VPM, NK	21	5	22,19	18 601	1,1
Celostátní aktiv občanů	21	1	4,06	3 407	1,2
Sdružení US, NK	21	6	29,25	24 521	1,0
Sdružení ČSNS, NK	19	0	1,67	1 402	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Pět mandátů chybělo sdružení US, NK k získání nadpoloviční většiny všech hlasů v zastupitelstvu. Toto sdružení vytvořilo nadměrnou koalici s KDU-ČSL, ODS, se sdružením OK, NK, sdružením SZ, NK s celkovým ziskem 12 mandátů. Nutno podotknout, že strana ODS vstoupila v roce 1998 poprvé na politickou scénu města Říčan a každé sledované volby získala díky svým voličům několik mandátů a až do roku 2010 se vždy dostala do rady města.

Sdružení US, NK mohlo vytvořit několik minimálních vítězných koalicí například se sdružením VPM, NK se ziskem 11 mandátů, nebo se stranou ODS a KSČM taktéž s 11 mandáty.

4.3.3 Volby v roce 2002

Opět se rozdělovalo 21 mandátů ve volbách konajících se ve dnech 1. a 2. listopadu 2002. Volební účast v těchto volbách byla 51,85 %. V tomto roce usilovalo o hlasy nejvíce politických subjektů. Z celkového počtu 12 kandidujících subjektů, pouze tři zcela nenaplnily kandidátku. Ze subjektů s nenaplněnou kandidátkou se dvěma nepodařilo získat jediný mandát. Ze stran, které měly zcela naplněnou kandidátní listinu se třem volebním stranám nepodařilo překročit uzavírací klauzuli a nezískaly mandát. Mezi těmito stranami byla i strana ČSSD, která ztratila jediný mandát, který získala v předešlých volbách. Do těchto voleb vstoupilo pět sdružení, z nichž dvě nezískala jediný mandát.

Tabulka 11: Volby v roce 2002

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	idfr
KSČM	21	1	6,29	5 852	0,8
Sdružení US-DEU, NK	21	6	19,86	18 490	1,4
KDU-ČSL	21	1	5,19	4 835	0,9
Str. pro otevřenou společnost	2	0	0,20	184	0
Hn. za harm. rozvoj obcí a měst	21	0	3,98	3 710	0
Sdružení SZ, NK	21	0	3,41	3 178	0
Unie pro sport a zdraví	21	1	6,31	5 871	0,8
Sdružení OK, NK	20	0	3,07	2 859	0
Sdružení VPM, NK	21	1	6,36	5 926	0,7
ČSSD	21	0	4,95	4 611	0
ODS	21	5	17,34	16 145	1,4
Sdružení nezávislých	20	6	23,03	21 444	1,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Poprvé se na scéně objevilo Sdružení nezávislých a Sdružení US-DEU, NK a hned se dostaly do popředí, obě se šesti získanými mandáty. Oproti minulému volebnímu období si polepšila strana ODS a získala 5 mandátů. I přes to, že po těchto volbách mohla vzniknout minimální vítězná koalice, vznikla koalice nadměrná, a to koalice mezi Sdružením nezávislých, ODS a Sdružením VPM, NK, tímto spojením získaly 12 mandátů. Minimální vítězná koalice mohla vzniknout například mezi sdružením US-DEU, NK a Sdružením nezávislých a mohly získat 12 mandátů. Dále by mohla vytvořit minimální vítěznou koalici jedna ze stran, která získala 6 mandátů se stranou ODS a disponovaly by celkovým ziskem 11 mandátů.

4.3.4 Volby v roce 2006

Volby v roce 2006 měly nejnižší volební účast za všechna sledovaná období, pouze 47,32 %, ale i tak byla vyšší než průměrná volební účast do zastupitelstev obcí v celé České republice, která byla 46,38 %. Tyto volby se konaly poprvé za sledovaná období v říjnovém termínu ve dnech 20. a 21. října 2006 a o hlasy usilovalo 9 politických subjektů. Tři z těchto kandidujících nezískaly jediný mandát. Strana pro otevřenou společnost kandidovala podruhé, tentokrát s naplněnou kandidátkou, ale i tak nezískala jediný mandát. Další stranou, která nezískala jediný mandát, bylo KDU-ČSL. Posledním subjektem, který

nezískal jediný mandát, byla volební strana Právo a Spravedlnost, která vstoupila do voleb s jediným kandidátem. Strana ODS si oproti volbám v roce 2002 o jeden mandát polepšila.

Tabulka 12: Volby v roce 2006

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	idfr
„Unie pro sport a zdraví“	21	3	12,39	11 099	1,2
KDU-ČSL	21	0	3,77	3 375	0
Právo a Spravedlnost	1	0	0,20	177	0
Strana zelených	21	2	9,73	8 719	1,0
SNK ED a nezáv. kand. společně	21	7	27,76	24 864	1,2
KSČM	21	1	7,06	6 321	0,7
Str. pro otevřenou společnost	21	0	4,57	4 093	0
Volba pro město	21	2	8,51	7 622	1,1
ODS	21	6	26,02	23 303	1,1

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Sdružení nezávislých kandidátů Evropští demokraté a nezávislých kandidátů společně (SNK ED a NK společně) se objevily na scéně poprvé a hned získaly vysoký počet mandátů. Toto sdružení získalo 7 mandátů s plnou kandidátní listinou. Druhý nejvyšší počet mandátů získala strana ODS. Tyto zmíněné subjekty, které získaly nejvyšší počet mandátů, vytvořily koalici a společně disponovaly s 13 mandáty. Pokud by SNK ED a nezávislí kandidáti společně nechtěly vytvořit koalici se stranou ODS, museli by k získání nadpoloviční většiny hlasů vytvořit koalici minimálně s dvěma subjekty, například s „Uníí pro sport a zdraví“ a KSČM. Tímto spojením by získaly 11 mandátů.

4.3.5 Volby v roce 2010

V tomto období byl opět zaznamenán nárůst politických subjektů oproti předešlému volebnímu období. Volby se konaly v říjnu, a to ve dnech 15. a 16. října 2010. Jediný kandidující subjekt z celkových 11 nenaplnil svou kandidátku a se svými 4 kandidáty nezískal jediný mandát. Strana Svobodných občanů získala pouze 694 hlasů z celkových 113 738. Další 4 subjekty nedosáhly na mandáty, mezi nimi byla i KSČM, která si oproti minulému volebnímu období pohoršila a poprvé za sledovaná období nezískala jediný mandát. V roce 2010 vstoupilo do voleb SNK Klidné město a získalo nejvyšší počet mandátů.

Tabulka 13: Volby v roce 2010

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	idfr
Unie pro sport a zdraví Říčany	21	2	8,78	9 984	1,1
Sdružení nezávislých Říčany	21	3	13,87	15 773	1,0
Volba pro město Říčany	21	2	7,47	8 495	1,3
Strana svob. Občanů (Svobodní)	4	0	0,61	694	0
TOP 09	21	2	7,40	8 415	1,3
ODS	21	2	9,35	10 634	1,0
ČSSD	21	0	4,22	4 800	0
Strana Práv Obč. Zeman. a NK	21	0	2,10	2 387	0
SNK Klidné město	21	10	39,76	45 224	1,2
„Dobrá volba pro Říčany“	21	0	2,33	2 649	0
KSČM	21	0	4,12	4 683	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Jeden mandát chyběl Sdružení nezávislých kandidátů Klidné město, aby disponovalo s nadpoloviční většinou. Pro vytvoření minimální vítězné kolice stačilo SNK Klidné město spojení pouze s jedním subjektem, který získal alespoň jeden mandát. O vytvoření koalice s nadpoloviční většinou mandátů usilovala i Sdružení nezávislých Říčany v čele se starostkou, která vykonávala tuto funkci v předešlém volebním období. Jejich cílem bylo vytvoření široké koalice proti NSK Klidné město, jakožto novému subjektu, který byl dominantním vítězem těchto voleb. Potřebnou většinu se jim však nepodařilo dohodnout a vítěznou koalici vytvořilo SNK Klidné město se stranou ODS.

4.3.6 Volby v roce 2014

Poprvé za sledovaná období získal jeden z politických subjektů nadpoloviční většinu všech hlasů. Tuto nadpoloviční většinu získalo SNK Klidné město ve volbách konaných ve dnech 10. a 11. října 2014. Devět volebních stran usilovalo o hlasy 11 072 zapsaných voličů. Voleb se zúčastnilo 5 927 voličů, tudíž byla volební účast 53,53 %. Opět se vyskytla jedna strana, která nenaplnila celou kandidátní listinu a se svými 7 kandidáty nezískala jediný mandát.

Tabulka 14: Volby v roce 2014

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	idfr
Unie pro sport a zdraví Říčany	21	1	7,41	8 680	0,6
ČSSD	21	0	3,54	4 152	0
ODS	21	2	8,03	9 407	1,2
ANO 2011	21	2	7,51	8 803	1,3
Strana svobodných občanů	7	0	0,92	1 082	0
STR. ZEL. s podporou KDU-ČSL	21	0	3,30	3 864	0
SNK Klidné město	21	14	55,71	65 259	1,2
PRO Říčany	21	2	9,54	11 181	1
TOP 09	21	0	4,03	4 720	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Poprvé od roku 1998 byla strana ODS postavena mimo „scénu“ a nebyla „přizvána“ do exekutivy města. Koalice v předešlém volebním období mezi SNK Klidné město a ODS nefungovala, a přes to, že SNK získalo nadpoloviční většinu, rozhodlo vytvořit koalici s Unií pro sport a zdraví Říčany, nejen kvůli tomu, že chtějí podporovat sport v Říčanech, ale i z personálních důvodů.

V těchto volbách se vítězná straně dle názoru znovuzvoleného starosty opět vyplatila volební kampaň. V roce 2010, kdy kandidovali poprvé a ihned získali vysoký počet mandátů, uvedli na volebních letáčích jasné vize a konkrétně popsané cíle, což do té doby nikdo z kandidujících subjektů neudělal. Ostatní politické subjekty psaly ve svých kampaních pouze obecná hesla a body. V rámci volební kampaně SNK Klidné město uvedlo, čeho vlastně za předešlé období dosáhlo. Jak naplnili své plány a sliby dané v předchozích volbách, a pokud je nesplnili, uvedli, z jakého důvodu nedošlo k naplnění a do jaké doby budou tyto plány dokončeny. Také se na volebních letáčích objevily známé osobnosti mající vztah k městu Říčany, které pozitivně hodnotily tuto stranu a jejich práci.

4.3.7 Volby v roce 2018

Ve dnech 5. a 6. 10. 2018 se konaly poslední volby, které jsou předmětem této práce. Z celkových 11 346 voličů dorazilo k volebním urnám 6 663 z nich. V tomto roce došlo ke snížení počtu kandidujících subjektů. O hlasy voličů usilovalo pouze 5 volebních stran

a všechny zcela naplnily svou kandidátní listinu. Pouze jeden subjekt nezískal jediný mandát. Strana ODS si po dvou předešlých volebních obdobích polepšila o jeden mandát.

Tabulka 15: Volby v roce 2018

Název strany	Počet kandidátů	Počet mandátů	Počet hlasů v %	Abs.	idfr
ODS	21	3	12,93	17 002	1,1
STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	21	5	24,43	32 131	1,0
Klidné město	21	12	52,13	68 558	1,1
Unie pro sport a zdraví Říčany	21	1	7,70	10 126	0,6
Spol. TOP09-Zelení-KDU-ČSL	21	0	2,80	3 685	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Vzhledem k tomu, že strana Klidné město i v tomto volebním období získala nadpoloviční většinu, mohla ve městě Říčany „vládnout“ samostatně. Opětovně se tato strana rozhodla vytvořit koalici s Unií pro sport a zdraví Říčany, která získala pouze jeden mandát stejně jako v předešlých volbách.

Strana Klidné město v těchto volbách ztratila oproti minulým volbám 2 mandáty, nejspíše i proto, že část kandidátů, kteří za tuto stranu kandidovali v předešlých volebních obdobích, v roce 2018 kandidovala za hnutí Starostové a nezávislí (STAN). Ztrátu mandátů Klidného města mohlo způsobit i to, že některé z kandidujících stran začaly veřejně projevovat svou apatii vůči této straně.

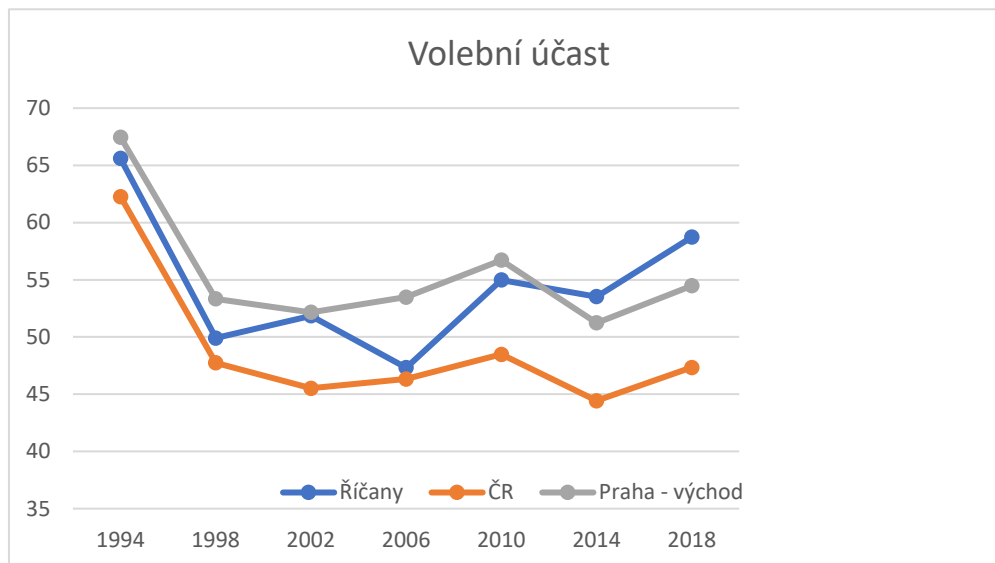
4.4 Shrnutí a analýza voleb

V následujících několika kapitolách jsou shrnuté výsledky voleb města Říčany, volební účast, porovnaná s celorepublikovou účastí a účastí v Praze-východ při volbách do obecních zastupitelstev. Dále lokální stranicí, kandidáti a zvolení zastupitele z genderového a generačního hlediska a dle vzdělanostní struktury. Také jsou zde popsány vzniklé koalice za všechna sledovaná období a politické důsledky suburbanizace. Jsou zde popsány vzniklé orgány města po volbách v roce 2018 a volební programy kandidujících stran v tomto roce.

4.4.1 Volební účast

I přes to, že se počet zapsaných voličů každé volební období zvyšoval, volební účast byla nejvyšší v prvních sledovaných volbách v roce 1994, a to 65,60 %. Účast střídavě klesá a roste. Ta nejnižší volební účast byla v roce 2006, z celkového počtu 8 660 zapsaných voličů, došlo k volebním urnám pouze 47,32 % voličů.

Graf 2: Volební účast

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Ve výše uvedeném grafu jsou uvedeny volební účasti do zastupitelstev obcí v Říčanech, obcí v celé České republice a také do zastupitelstev obcí na Praze – východ. Volební účast se ve městě Říčany držela nad 50 % až na roky 1998, kdy byla účast 49,91 %, a 2006, kdy účast klesla až na 47,32 %. Oproti celorepublikové účasti však na tom účast v Říčanech byla všechna sledovaná volební období lépe. Město Říčany spadá pod Prahu – východ, kde byla účast ve volbách do obecních zastupitelstev nižší pouze v roce 2014. Největší rozdíl ve volební účasti do obecních zastupitelstev ve městě Říčany a celorepublikovou účastí do zastupitelstev obcí byl v roce 2018, a to 11,39 %. Při volbách do Evropského parlamentu, zastupitelstev obcí, horní a dolní komory Parlamentu, má město Říčany v porovnání s celorepublikovou účastí vyšší volební účast. Od roku 2013 již dvakrát přilákaly voliče volby prezidenta. Při prvních volbách v roce 2013 byla účast voličů Řičan 69,37 % a v druhém kole nižší. Naopak ve volbách v roce 2018 byla účast ve druhém kole 75,20 % a oproti účasti v prvním kole o 2,67 % vyšší.

4.4.2 Lokální stranictví

Až na poslední sledované volby v roce 2018 kandidovalo ve všech volebních obdobích více než 8 politických subjektů. Dle Petra Jüptnera patří město Říčany mezi větší střední obce, kde se vyskytuje více politických stran, s převážně registrovanými členy. Například v roce 2002, kdy kandidovalo téměř 75 % kandidátů bez politické příslušnosti, strana ODS vstoupila do voleb se 14 registrovanými členy z celkových 21 kandidátů a KSČM hned s 18 registrovanými členy taktéž z 21 kandidátů. Straně ČSSD ani KDU-ČSL se nepodařilo naplnit kandidátky svými členy ani z poloviny. Straně ODS se podařilo naplnit svou kandidátní listinu zcela registrovanými kandidáty v roce 2006, což se jiné straně za sledovaná období nepodařilo.

Tabulka 16: Politická příslušnost

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Bez PP	74	125	173	112	143	130	69
Počet zastupitelů	21	21	21	21	21	21	21
Zvolení bez PP	11	11	13	13	17	18	10
Celkem kandidátů	113	208	231	169	214	175	105

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Z výše uvedené tabulky je patrné, že kandidáti bezpartijní mají jasnou převahu nad kandidáty s politickou příslušností. Za sledovaná období převažovali zvolení zastupitelé bez politické příslušnosti. Až ve volbách v roce 2018 bylo zvoleno do zastupitelstva více kandidátů s politickou příslušností.

Sestavování kandidátní listiny Klidné město

Mnoho kandidujících politických subjektů naplňuje svou kandidátní listinu i občany, kteří jsou jen jako „úplné naplnění“. Klidné město naplňuje svou kandidátní listinu z řad desítek svých stoupenců také pomocí dotazníku. Tento dotazník obsahuje několik otázek, například, zdali je potenciální zastupitel ochoten opustit svou stávající práci a stát se zastupitelem. Dále např. kolik dní by mohl věnovat času postu zastupitele. Na základě dotazníku vyberou ty nejlepší kandidáty, kteří jsou schopni a ochotni vykonávat svou práci účelně. Klidné město naplňuje kandidátku především občany s vysokoškolským vzděláním.

4.4.3 Výsledky voleb z generačního a genderového hlediska

Z genderového hlediska byly všechny sledované volby velmi nevyvážené. Ve všech sledovaných volbách kandidovalo více mužů než žen. Tento trend lze sledovat u voleb do všech obecních zastupitelstev v České republice. Nejvíce kandidátů vstoupilo do voleb v roce 2002 a z celkových 231 kandidátů bylo pouze 32,47 % žen. Do všech zastupitelstev na území ČR v tomto roce kandidovalo 193 689 a z toho bylo pouze 27,71 % žen. Naopak nejméně kandidátů usilovalo o hlasy v roce 2018, kde kandidovalo 31,43 % žen z celkového počtu 105 kandidátů.

Tabulka 17: Počty kandidátů a zastupitelů z genderového a generačního hlediska

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Celkem kandidátů	134	208	231	169	214	175	105
z toho muži	94	137	156	103	139	111	72
z toho ženy	40	71	75	66	75	64	33
zvolení zastupitele	21	21	21	21	21	21	21
z toho muži	16	18	15	13	15	15	16
z toho ženy	5	3	6	8	6	6	5
průměrný věk zvolených zastupitelů	44,8	48,1	44,86	47,14	43,76	43,14	46,10

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Nejmladšímu kandidátovi za všechna sledovaná období bylo 18 let, a naopak nejstaršímu bylo 86 let. Průměrný věk zvolených kandidátů za sledovaná období se pohyboval mezi 43,14 až 48,09 lety, přičemž průměrný věk obyvatel města Říčany se pohyboval kolem 39,5 let.

4.4.4 Výsledky voleb dle vzdělanostní struktury

Pouze třem kandidujícím subjektům za všechna sledovaná období se nepodařilo obsadit jediné místo v kandidátní listině vysokoškolsky vzdělanými kandidáty. V roce 1994 se to nepodařilo kandidátní straně Nezávislí kandidáti, kdy vstoupil do voleb pouze jeden kandidující, v roce 2006 straně Právo a spravedlnost také s jediným kandidujícím a poté v roce 2010 straně ČSSD, která vstoupila do voleb s úplnou kandidátkou bez jediného kandidáta s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 18: Vzdělanostní struktura kandidátů

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Celkem kandidáti	134	208	231	169	214	175	105
z toho s vysokoškolským vzděláním	52	69	77	64	87	87	71
celkem zastupitelé	21	12	21	21	21	21	21
zastupitelé s vysokoškolským vzděláním	12	16	13	14	14	11	19

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Ve volbách v roce 2018 se do zastupitelstva dostalo nejvíce kandidujících s vysokoškolským titulem, a naopak v roce 2014 nejméně.

4.4.5 Koalice

Ve volebním roce 1994 vznikla menšinová koalice, která získala 10 mandátů z 21. V roce 1998 a 2002 vznikly nadměrné koalice, které disponovaly s 12 mandáty. V letech 2006, 2010 a 2014 vznikly minimální vítězné koalice.

Ve dvou sledovaných obdobích mohla vzniknout jednobarevná vláda, kdy strana Klidné město získala nadpoloviční většinu všech mandátů. Koalice nadměrné vznikly z personálních, ale i z ideologických důvodů. Vzhledem k ideologickým důvodům může být tato koalice označena jako nadměrná ideologicky propojená koalice. V roce 2014 koalice Klidné město a USZ Říčany disponovala 15 mandáty, což bylo nejvíce za sledovaná období.

Tabulka 19: Vzniklé koalice

rok	Volební stran	Počet mandátů	Vzniklá koalice
1994	ČMAS, KDU-ČSL, Sdružení ČSSD, SZ, NK a ODA	10	Menšinová koalice
1998	US, NK, KDU-ČSL, ODS, Sdružení OK, NK, Sdružení SZ, NK	12	Nadměrná
2002	SN, ODS, Sdružení VPM, NK,	12	Nadměrná
2006	SNK ED a nezáv. kand. Společně + ODS	13	Minimální vítězná
2010	Klidné město + ODS	12	Minimální vítězná
2014	Klidné město + USZ Říčany	15	Nadměrná
2018	Klidné město + USZ Říčany	13	Nadměrná

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

4.4.6 Politické důsledky suburbanizace

S příchodem nových obyvatel vzniká celá řada nových témat, které mají vliv na lokální politiku. V důsledku suburbanizace bylo město Říčany nuceno v souvislosti s výstavbou nových bytových jednotek, kterou realizovaly různé developerské firmy, zvýšit kapacitu mateřských a základních škol. Pokrýt potřebu nových obyvatel v oblasti volnočasových aktivit, opravit silnice a mnoho dalších finančně nákladných projektů, které vedly k velkému zadlužení města.

Až v roce 2010 upozornila strana Klidné město občany na zadlužení obce a vstoupila poprvé do voleb s jasnými cíli, které směřují ke snižování dluhů.

4.4.7 Orgány města Říčany po volbách v roce 2018

Níže jsou popsány všechny orgány města, kam patří zastupitelstvo, rada a jejich pomocné výbory a komise, dále starosta či obecní úřad.

Zastupitelstvo obce

Město Říčany patří mezi 111 obcí České republiky ve velikosti nad 10 000 do 50 000 obyvatel, tudíž může být voleno 15 až 35 členů zastupitelstva. Od prvních sledovaných voleb je v obci voleno 21 zastupitelů. V posledních sledovaných volbách v roce 2018 bylo zvoleno 12 zastupitelů ze strany Klidné město, 3 ze strany ODS, 5 ze strany STAN a pouze jeden z Unie pro sport a zdraví Říčán. Aktuální složení zastupitelstva je uvedeno v příloze č. 4.

Rada obce

Radu města tvoří 7 členů, z toho starosta a dva místostarostové. Pouze jeden z členů rady byl z Unie pro sport a zdraví Říčany, ostatní členové jsou ze strany Klidné město.

Kompetence jednotlivých radních jsou rozděleny do jednotlivých oblastí, v rámci nich jsou určita zaměření. Mezi tyto oblasti patří např. oblast hospodářské politiky, bezpečnosti a krizového řízení, zdravotnictví, vnitřní kontroly, údržby města či oblast tělovýchovy a sportu a grantový systém města.

Starosta

V roce 2018 byl opětovně zvolen starostou města Říčany Mgr. Vladimír Kořen. Rada města stanovila starostu garantem nad úkoly v několika oblastech, mezi které patří například oblast strategie města – stanovení strategie rozvoje města či stanovení strategie města při nakládání s majetkem města. Oblast finanční, investiční a dotační politiky města, oblast vnějších vztahů, oblast územního rozvoje či oblast životního prostředí.

Obecní úřad

Vzhledem k tomu, že je město Říčany obcí s rozšířenou působností, byl povinně zvolen tajemník. Rada obce zřídila 12 odborů a v rámci nich několik oddělení. Mezi tyto odbory patří např. odbor správy majetku s oddělením majetkových práv, hospodářské správy či technické správy. Dále odbor školství a kultury, životního prostředí či sociálních věcí a zdravotnictví. V neposlední řadě byly také zřízeny odbory správních agend a dopravy s oddělením dopravy, registru vozidel a řidičů, evidence obyvatel, osobních a cestovních dokladů, přestupků v dopravě.

Orgány zastupitelstva a rady obce

Jako iniciativní a kontrolní orgán byl zřízen finanční výbor s devíti členy. Další iniciativní a kontrolní orgán byl ustaven kontrolní výbor se sedmi členy. Třetí výbor, který byl zřízen zastupitelstvem je výbor pro územní rozvoj a výstavbu se stejným počtem členů jako výbor finanční. Zastupitelstvo zřídilo pět osadních výborů – Jazlovce, Kuří, Pacov, Strašín a Voděrádky.

Rada obce ustavila pět komisí, konkrétně komisi: školskou, dotační, mediální, sociální a zdravotní, pro partnerská města.

4.4.8 Volební programy

Klidné město

Do voleb v roce 2018 vstoupila strana Klidné město v čele se starostou města Říčany Mgr. Vladimírem Kořenem, který tento post vykonával již od roku 2010.

Program strany Klidné město se zabýval především zklidněním stavebního rozvoje města, zbavením se dluhů a zlepšením školské, dopravní a sportovní infrastruktury. Tato

strana chce důkladně zrevidovat územní plán a uskutečnit změny, dokud je to možné. Novou zástavbu nechtějí úplně zrušit, ale uklidnit tak, aby byla zachována kvalita života. Nová zástavba by mohla mít vliv například na kapacitu dopravních či inženýrských sítí nebo životní prostředí.

Klidné město chce zachovat nezastavěné plochy v centru města pro veřejnost a využít je pro občanskou vybavenost a prostory pro kulturu. Dále chtějí zabránit budoucímu zastavění oblasti Marváňku, kde se nachází největší zelená odpočinková plocha části Říčán. S tímto souvisí výše uvedená připravovaná revize územního plánu. Z důvodu obavy zastavění této zeleně chtějí prosazovat úpravu návrhu územního plánu tak, aby bylo toto území ponecháno pro rekreační a volnočasové využití.

STAN

Hnutí Stan vstoupilo v roce 2018 do voleb poprvé a část z jeho kandidátů byli bývalí kandidáti strany Klidné město. Tato volební strana přišla do voleb s programem, který se zabývá řešením oblasti dopravy a územního plánu a větší část programových návrhů přesahuje do volebního období v roce 2022. V rámci oblasti dopravy chtějí vybudovat novou železniční zastávku mimo Říčany proto, že má současná sloužit především místním obyvatelům. Dále chtějí bezpečné ulice pro chodce, cyklisty a řidiče a upravit nebezpečné křižovatky. V neposlední řadě usilují o rozvoj cyklodopravy mimo hlavní dopravní síť.

V rámci druhého bodu programu uvádí hnutí STAN řešení pro územní plán. Starostové a nezávislí jsou pro individuální výstavbu, ale stejně jako Klidné město jsou proti hromadné zástavbě. Chtějí podpořit nájemní a startovací bydlení zaměřením bytového fondu města na mladé páry do 30 let. Dále chtějí opravit zaniklá veřejná hřiště a oživit Masarykovo náměstí vytvořením pěší zóny v části jedné a rozšířením parkoviště v druhé části náměstí.

ODS

ODS vstoupila do voleb s vizí dlouhodobého rozvoje Říčany 2030. Cílem tohoto plánu je živé město s rozvinutými službami, udržitelnou dopravou, kvalitní infrastrukturou a bohatým společenským životem.

Prvním bodem programu je elektronizace státní správy tak, aby občané museli na úřad jen ve výjimečných případech. Pokud budou muset občané na městský úřad, budou si moc objednat termín online, nebudou muset čekat a své záležitosti si vyřídí s kompetentním úředníkem.

Dalším bodem je chytrá doprava, kdy bude existovat určitý systém parkovacích míst, o jejich volné kapacitě budou řidiči informováni prostřednictvím informačních tabulí a mobilních aplikací. V rámci školství chce strana ODS vytvořit podmínky pro kvalitní a komplexní vzdělávání. Chtějí aktivně podporovat vědu, výzkum a moderní technologie a zřídit na území Říčany fakultu některé z technicky zaměřených vysokých školy. Bezpečnost chtějí občanům zajistit dlouhodobým sledováním vývoje kriminality a využitím chytrých technologií. Pomocí těchto technologií chtějí předcházet potenciálním hrozbám. Chytrými technologiemi chtějí řídit celý systém veřejného osvětlení, svozu odpadu, monitoring kvality ovzduší a dopravu.

V neposlední řadě chtějí zřídit jednotný, moderní a funkční mobiliář města, jako jsou lavičky, koše, hřiště, která podtrhnou výjimečnost města.

Unie pro sport a zdraví Říčany

USZ Říčany vstoupila do voleb s programem se „sloganem 4x4 – tam, kde ostatní končí, my pokračujeme“. První bod tohoto programu je Naše město – kdy chtějí reprezentovat město s hrdostí, rozhodovat o městě s citem a odpovědností a v rámci dopravního řešení chtějí zklidnit dopravní situaci, vyřešit problém parkování, zavést sdílení kol, a to vše šetrně a ekologicky. Druhý bod programu je radost a spokojenost, v rámci, kterého chtějí podporovat zájmové spolkové činnosti či oživovat a zkrášlovat veřejný prostor a zapojit do volnočasových aktivit všechny generace. Ve třetím bodě nazvaným soudržnost se zaměřují na pořádání akcí a setkání pro všechny generace, podporu komunitních aktivit a nápravu a tvorbu mezilidských vztahů. V posledním bodě se USZ Říčany zaměřila na sportování. Sportování představuje stěžejní činnosti této strany a v rámci volebního období by chtěla zlepšit podmínky pro rekreační pohyb a sport, pořádat sportovně-společenské akce pro veřejnost a motivovat sportovní kluby.

4.5 Analýza vlivu volebního systému

V tabulce č. 20 jsou zobrazeny volební výsledky z roku 2018 při použití d'Hondova dělitele a poté při použití dělitele Sainte-Laguë, který se využíval do roku 2001. Horní indexy výsledných čísel uvádějí mandáty, které získají strany, postupně od nejvyšších výsledků. Dělitel n/1 zároveň uvádí kolik hlasů získala daná strana.

Tabulka 20: Porovnání výsledků voleb při využití různých volebních dělitelů

<i>Skutečné výsledky voleb při použití d'Hondtova volebního dělitele</i>					
dělitel	ODS	STAN	Klidné město	USZ Říčany	Spol. TOP09, Zel.-KDU- ČSL
n/1	17 002 ⁶	32 131 ³	68 558 ¹	10 126 ¹¹	3 685
n/2	8 501 ¹⁴	16 065,5 ⁷	34 279 ²		
n/3	5 667,3 ²¹	10 710,3 ¹⁰	22 852,66 ⁴		
n/4		8 032,75 ¹⁵	17 139,5 ⁵		
n/5		6 426,2 ¹⁸	13 711,6 ⁸		
n/6			11 426,33 ⁹		
n/7			9 794 ¹²		
n/8			8 569,75 ¹³		
n/9			7 617,55 ¹⁶		
n/10			6 855,8 ¹⁷		
n/11			6 232,5 ¹⁹		
n/12			5 716,16 ²⁰		
<i>Simulované výsledky při použití Sainte-Laguë dělitele</i>					
dělitel	ODS	STAN	Klidné město	USZ Říčany	Spol. TOP09, Zel.- KDUČSL
n/1	17 002 ⁴	32 131 ²	65 558 ¹	10 126 ⁷	3 685 ¹⁷
n/3	5 667,3 ¹²	10 710,3 ⁶	22 585,6 ³	3 375 ²¹	
n/5	3 400,4 ²⁰	6 426,2 ¹⁰	13 111,6 ⁵		
n/7	2 428,8	4 590,14 ¹⁴	9 365,42 ⁸		
n/9		3 570,11 ¹⁸	7 284,2 ⁹		
n/11			5 959,8 ¹¹		
n/13			5 042,9 ¹³		
n/15			4 370,5 ¹⁵		
n/17			3 856,3 ¹⁶		
n/19			3 450,42 ¹⁹		

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Výsledky odpovídají teorii, ve které bylo uvedeno, že volební dělitel Sainte-Laguë zvyšuje šanci stran s nižším počtem získaných hlasů. Pokud by se při volbách v roce 2018 využil dělitel Sainte-Laguë, získala by Spol. TOP 09 – Zelení – KDU-ČSL jeden mandát,

který za použití d'Hondtova volebního dělitele nezískala. Zisk mandátů by se zvýšil i USZ Říčany, která by získala mandáty dva místo jednoho. Zisk mandátů stran ODS a STAN by zůstal neměnný. Naopak hnutí Klidné město by ztratilo dva mandáty.

4.5.1 (Dis)proporcionalita volebních systémů

V tabulkách číslo 9,10, 11,12,13,14 a 15, kde jsou uvedeny výsledky voleb z určitého roku jsou uvedeny i výsledky indexu deformace (i_{dfr}). Ve volbách 1994 a 1998 se využíval volební dělitel Sainte-Laguë, který zvyšuje šance menších politických stran. Zvýšení šancí pomocí tohoto dělitele je dobře viditelné na výsledcích i_{dfr} v roce 1994 u Strany podnikatelů, živnostníků a rolníků, kdy hodnota tohoto indexu byla 1,6, což znamená nadreprezentaci strany. V roce 1998 byla zaznamenána nadreprezentace Sdružení OK, NK. Naopak od roku 2002, kdy se začal využívat d'Hondtův volební dělitel byly zaznamenány nadreprezentace větších volebních stran.

V následující tabulce jsou uvedeny výsledky výpočtu indexu disproporcionality Loosemore-Hanby.

Tabulka 21: Index disproporcionality Loosemore-Hanby

rok	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
i_{dsp}	3,9	7,0	20,7	11,0	13,4	14,5	6,4

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Výsledek i_{dsp} uvádí míru disproporcionality, čím je hodnota i_{dsp} , nižší tím je volební systém proporcionalnější a naopak. Se zavedením d'Hondtova volebního dělitele v roce 2001 je patrný nárůst disproporcionality v roce 2002. Vliv na míru proporcionality má také počet kandidujících stran. V roce 2002 kandidovalo celkem 12 subjektů, což bylo za sledovanou období nejvíce. Pět z těchto subjektů nezískalo jediný mandát, což má také vliv na výši indexu. Naopak v roce 2018 kandidovalo do zastupitelstva pouze 5 subjektů a od změny volebního dělitele v roce 2001 byla hodnota indexu nejnižší.

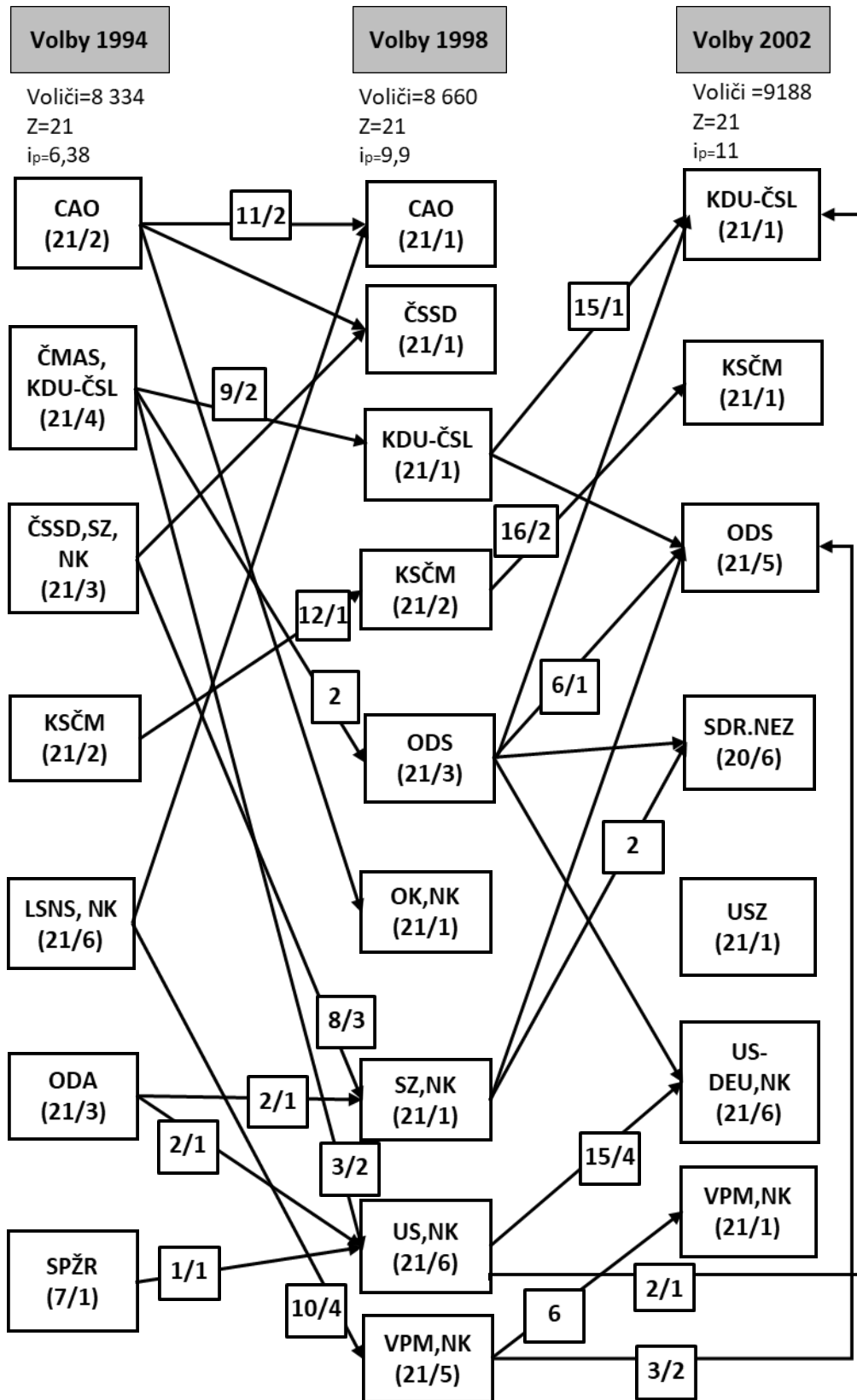

4.6 Kontinuita kandidatury

V následujících třech schématech je zachycena kontinuita kandidatury od prvních voleb v roce 1994 do posledních v roce 2018.

V jednotlivých sloupcích jsou dle abecedy seřazeny strany, které získaly mandát a probouvaly se do zastupitelstva města. Údaje v „kolonkách“, kde jsou uvedeny názvy stran značí, kolik kandidátů za stranu kandidovalo a kolik z nich získalo mandát. Např. CAO (21/2) znamená, že strana Celostátní aktiv občanů vstoupila do voleb s 21 kandidáty a dva z nich získali mandát. Mezi jednotlivými stranami jsou znázorněny přesuny kandidátů mezi jednotlivými volebními obdobími. První číslo značí, kolik kandidátů se přesunulo ze strany v prvním volebním období do strany v dalším. Druhé číslo znamená, kolik z přesunutých kandidátů získalo mandát v daných volbách před přechodem. Pokud jsou mezi jednotlivými obdobími znázorněny přesuny, ale není na nich uvedeno číslo, znamená to, že přešel jen jeden kandidát, který nezískal mandát. Dále je ve schématu znázorněn index plurality (i_p), který se vypočítá jako podíl počtu kandidátů a volených zastupitelů. Tento index vyjadřuje počet kandidátů, kteří připadají na jedno zastupitelské křeslo (Bubeníček, 2010)

Schéma 1: Analýza kontinuity kandidatury 1994–2002

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

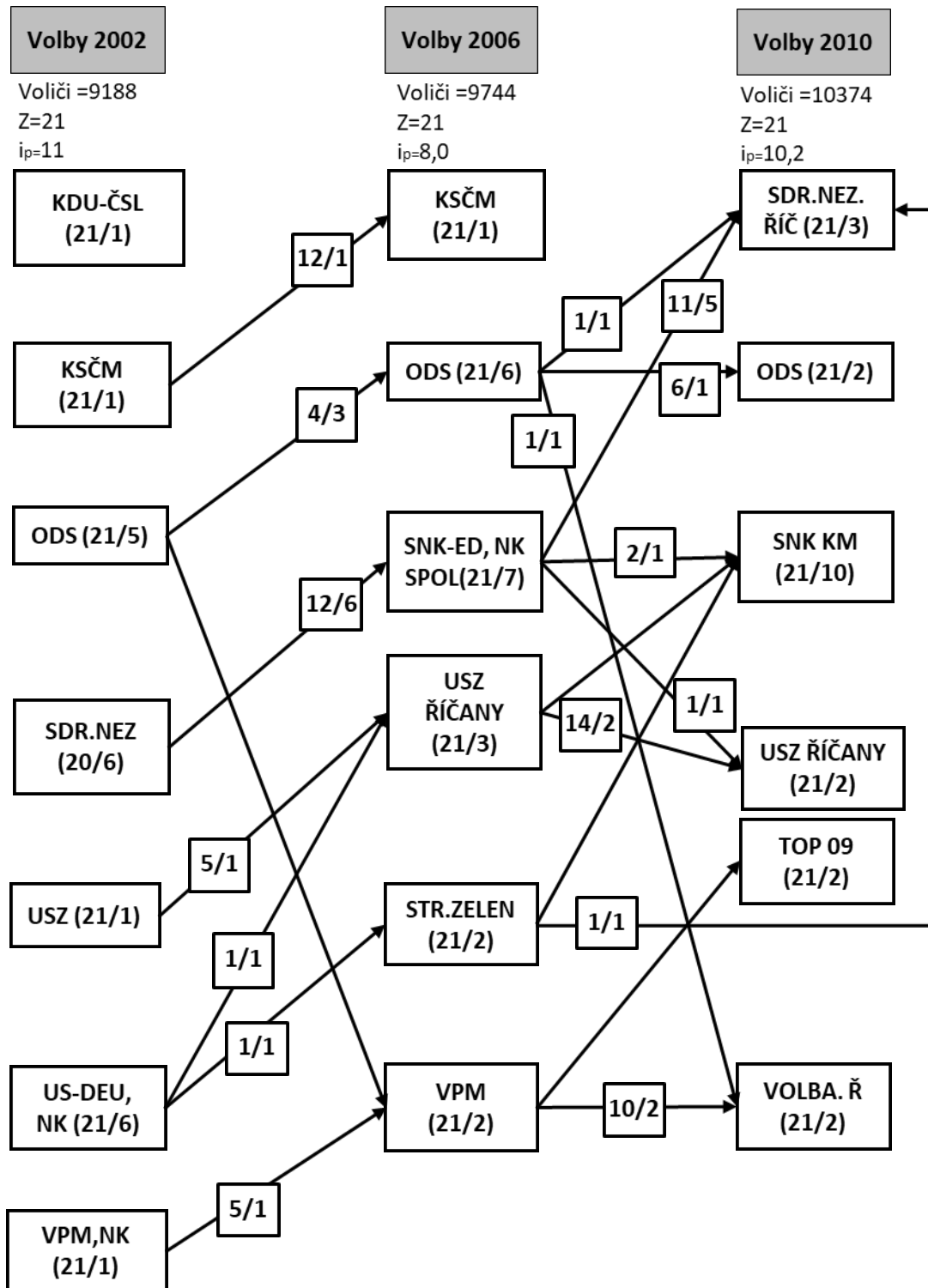
Schéma č. 1 znázorňuje vývoj stranického systému a kontinuitu kandidatury v letech 1994, 1998 a 2002. Mezi volebními obdobími lze sledovat kontinuitu kandidatury především u členů strany KSČM. Z analýzy vyplynulo, že jediní kandidáti strany KSČM pokračovali v kandidatuře jen za stranu KSČM. Žádný kandidát KSČM, který pokračoval v různých volebních obdobích, nepřešel do jiné strany, a ani jeden kandidát z ostatních kandidujících stran za sledovaná období do této strany nepřestoupil.

Nejvíce přestupů bylo ze strany ODS z roku 1998 do různých stran ve volbách v roce 2002. Šest kandidátů pokračovalo v kandidatuře za stranu ODS a po jednom kandidátovi se přesunuli do strany KDU-ČSL, Sdružení nezávislých a US-DEU, NK. Celkem 33 kandidátů ze stran, které získaly mandát, kandidovalo ve všech třech volebních obdobích uvedených ve schématu č. 1, z toho 10 z nich pokračovalo v kandidatuře pouze za stranu KSČM.

Celkem 17 kandidátů z roku 1994, kteří získali mandát, pokračovali v kandidatuře i v roce 1998. Z 21 zastupitelů v roce 1998 pokračovalo v kandidatuře do roku 2002 11 zastupitelů.

V roce 1994 se do zastupitelstva neprobojoval politický subjekt nezávislí kandidáti s jedním kandidátem a ten pokračoval v kandidatuře v roce 1998 za sdružení VPM, NK. Ve volebním období 1998 se neprobojovalo do zastupitelstva sdružení ČSNS, NK a z 19 kandidátů přestoupilo šest do strany LSNS, dva do ČMAS a jeden do strany ODA.

Schéma 2: Analýza kontinuity kandidatury 2002–2010

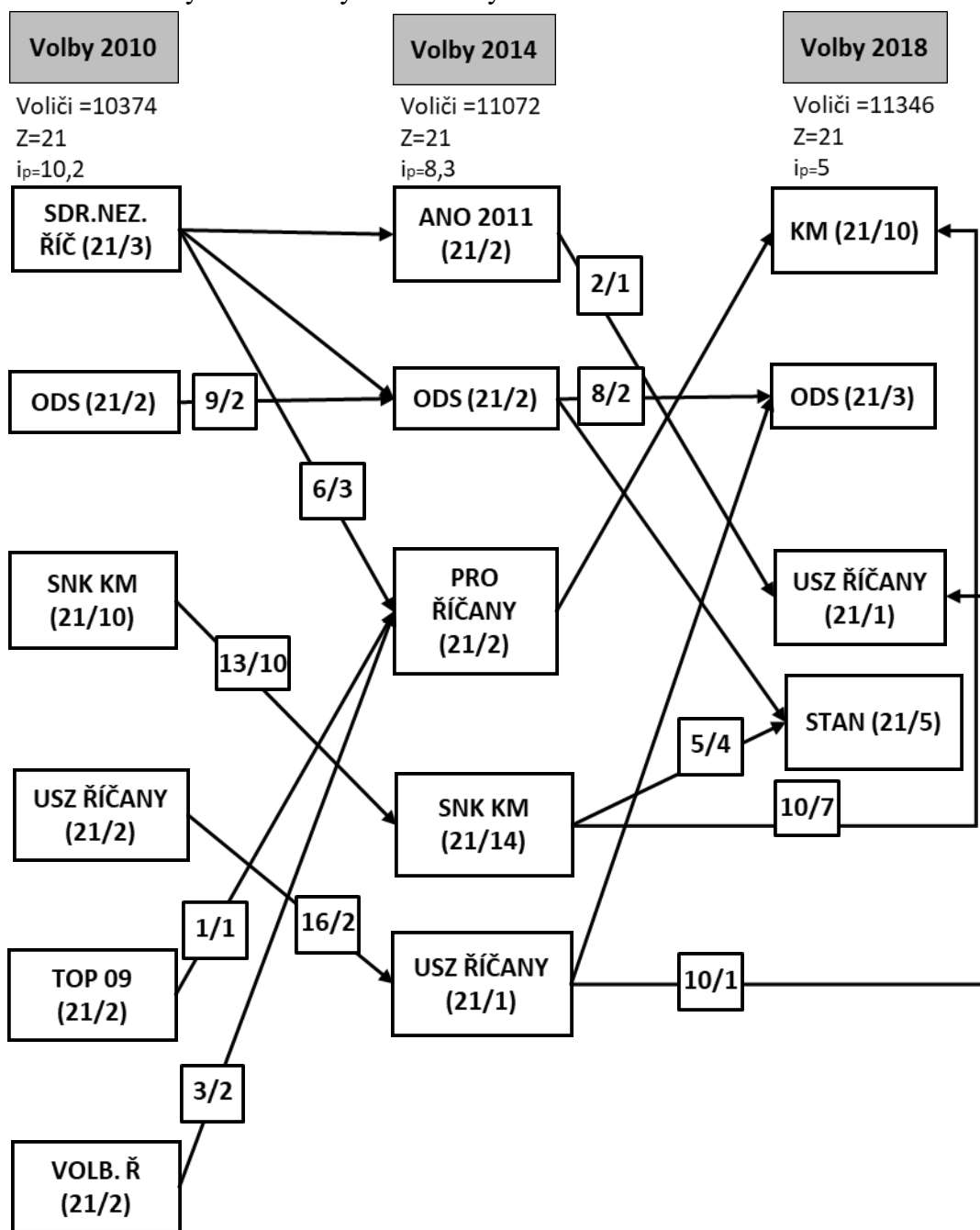
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Schéma č. 2 znázorňuje vývoj stranického systému a kontinuitu kandidatury v období 2002–2010. Se zvyšujícím se počtem obyvatel se zvyšoval i počet voličů, oproti roku 1994 bylo v roce 2010 o 2 040 voličů více. Strana KDU-ČSL kandidovala v roce 2002 naposledy, naopak Unie pro sport a zdraví v tomto roce poprvé vstoupila do voleb a až do roku 2018 se vždy alespoň jeden kandidát probojoval do zastupitelstva.

Z celkového počtu 231 v roce 2002 pokračovalo v kandidatuře do roku 2006 celkem 48 kandidátů, z čehož bylo 8 kandidátů ze stran, které se neprobojovali do zastupitelstva. Z 21 zastupitelů pokračovalo v kandidatuře i v roce 2006 celkem 14. V roce 2006 klesl počet kandidujících stran z 12 na 9 a kandidujících na 168. Celkově 61 kandidátů pokračovalo v kandidatuře ze všech stran, které vstoupily do voleb. Ze stran, které se v roce 2006 probojovaly do zastupitelstva pokračovalo 47 kandidátů. Z řad zastupitelů z roku 2006 pokračovalo v kandidatuře do roku 2010 celkem 15.

Pouze 18 kandidátů stran, které získaly mandát, kandidovalo ve všech 3 sledovaných obdobích uvedených ve schématu č. 2.

Schéma 3: Analýza kontinuity kandidatury 2010–2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Poslední schéma č. 3 uvádí kontinuitu kandidatury a vývoj stranického systému v období 2010–2018. Opětovně byl zaznamenán nárůst počtu voličů a v posledních sledovaných volbách bylo 11 346 zapsaných voličů.

V roce 2010 se do zastupitelstva probojovalo pouze šest z jedenácti kandidujících stran, v roce 2014 pět z devíti kandidujících stran a v roce 2018 čtyři z pěti stran. Nejvíce kandidátů pokračovalo v kandidatuře za stranu USZ Říčany. Celkem 214 kandidátů usilovalo v roce 2010 o hlasy voličů a ze všech kandidujících stran přestoupilo 62 kandidátů do voleb v roce 2014. Z tohoto počtu bylo 50 kandidátů ze stran, které se probojovali do zastupitelstva. Ze 175 kandidátů v roce 2014 pokračovalo v kandidatuře celkem 54 kandidátů a 38 z nich bylo ze stran, které se probojovali do zastupitelstva.

Od prvních voleb v roce 1994 kandidovaly ve všech sledovaných volbách pouze dva kandidáti.

Nejvíce kandidátů bojovalo o zastupitelská křesla v roce 2002, kdy na jedno křeslo připadalo 11 kandidátů, což bylo nejvíce za sledovaná období. Naopak pouze 5 kandidátů připadalo na zastupitelské křeslo v roce 2018, kdy kandidovalo pouze 5 politických subjektů, z nichž jeden nezískal mandát a není uveden ve schématu.

4.7 Měření plurality lokálních politických spekter

Následující tabulka ukazuje výsledky indexů efektivního počtu stran a index plurality, který je uveden i ve schématech, znázorňujících kontinuitu kandidatury v jednotlivých letech.

Tabulka 22: Index efektivního počtu stran

	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Počet kandidátních listin	8	10	12	9	11	9	5
Počet kandidátů	113	208	231	169	214	175	105
Počet volených zastupitelů	21	21	21	21	21	21	21
Index efektivního počtu stran	5,8	5,7	7	5,3	4,7	2,9	2,8
Index plurality	5,4	9,9	11	8	10,2	8,3	5

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ

Index efektivního počtu stran vykazuje v roce 2002 vysokou míru fragmentace lokálního politického spektra i vysokou míru plurality, to je způsobeno i vysokým počtem kandidujících subjektů. Od roku 2010 dochází k postupné stabilizaci stranického systému. Třikrát po sobě získala nejvyšší počet mandátů strana Klidné město a pokaždé se podílela na exekutivě města, proto lze hovořit i o určité stabilizaci místní politiky. Že se jedná o pluralitní systém dokazují i výsledky indexu plurality.

5 Závěr

Hlavním cílem práce nesoucí název „Vývoj místní samosprávy ve městě Říčany, bylo zjištění faktorů, které ovlivňují charakter politického rozhodování místní samosprávy v tomto městě. Dílčími cíli pak bylo charakterizování socioekonomických ukazatelů a vyhodnocení vlivu těchto ukazatelů na vývoj a fungování místní samosprávy, dále charakteristika aktérů politického procesu a definování charakteru rozhodovacího procesu místní samosprávy. Dle využití poznatků o obci, analýzy voleb mezi lety 1994–2018, ale i rozhovorů se zastupiteli bylo zjištěno následující.

Prvním faktorem je velikost obce. Město Říčany, které patří dle Petra Jüptnera s počtem obyvatel vyšším než 10 000 mezi obce větší střední velikosti, kde vstupuje do voleb více politických stran či hnutí a jsou doplňovány maximálně dvěma nezávislými sdruženími. Ve městě Říčany, se objevují tradiční politické strany jako jsou KSČM, KDU-ČSL, či mladší jako ODS, a převážně regionálně či lokálně-komunální strany.

Právě velikost obce ovlivňuje chování a politickou participaci obyvatel města. Volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí je v porovnání s celorepublikovou účastí nadprůměrná. I nynější starosta Říčan je s volební účastí občanů velmi spokojen. V roce 1994 byla volební účast nejvyšší a dosahovala 65,6 %. Po několika poklesech a růstech byla v roce 2018 volební účast 58,73 %, což je i tak o 11,39 % vyšší účast, než byla průměrná celorepubliková účast ve volbách do zastupitelstev obcí. Vyšší volební účast může být spojena i se soutěživostí politického systému, který se ve městě vyskytuje.

S prvním faktorem souvisí i poloha obce. Právě zvyšující se počet obyvatelstva a poloha obce lze zařadit do procesu suburbanizace, který je jedním z faktorů, který ovlivňuje charakter politického rozhodování. Množství osob proudící do města a s tím spojené výstavby bytových a rodinných domů způsobily vysoké výdaje z městské pokladny na občanskou vybavenost – školky, školy, vodovodní a kanalizační sítě a s tím spojený zvyšující se dluh města.

Dalším faktorem je vliv národní politiky, například v roce 2010 došlo k velké změně na lokální politické scéně, kdy poprvé vstoupilo SNK Klidné město a hned získalo nejvyšší počet mandátů. V roce 2014 se hnutí Klidné město podařilo získat nadpoloviční většinu všech zastupitelských křesel. Klidné město vládlo ve městě Říčany 3 volební období,

přičemž v posledním volebním období přešlo mnoho kandidátů, kteří kandidovali za toto hnutí, do opoziční strany STAN, která získala poměrně vysoký počet mandátů. Je tedy otázkou, jestli Klidné město obhájí vysoký zisk mandátů i v dalším volebním období v roce 2022. Úspěch hnutí SNK Klidné město může souviset s obecným trendem nedůvěry k etablovaným politickým stranám na národní úrovni, což potvrzuje i skutečnost, že ve volbách do obecního zastupitelstva v Říčanech výrazně neuspěly ani nově vzniklé strany jako TOP 09 nebo ANO 2011.

Vliv na výsledky voleb má změna volebního systému. Do voleb v roce 2002 se využíval volební dělitel Sainte-Laguë, který zvyšoval šance stran, které získaly menší počet hlasů, a proto se do zastupitelstva dostala například v roce 1994 volební strana Sdružení podnikatelů, živnostníků a rolníků. Od roku 2002 se začal využívat d'Hondtův volební dělitel, který naopak zvyšoval šance stran s vyšším počtem získaných hlasů. Simulací bylo zjištěno, že v případě aplikace dříve využívaného indexu Sainte-Laguë na výsledky voleb v roce 2018 by získala mandát i Spol. TOP 09, Zel. – KDU – ČSL a hnutí USZ Říčany by získalo jeden mandát navíc. Oba tyto mandáty by výše uvedené strany získaly na úkor vítězné strany Klidné město, která by tím získala o dva mandáty méně.

6 Seznam použitých zdrojů

BALÍK, Stanislav, 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4729-084.

BUBENÍČEK, Václav. 2010. *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR. Disertační práce*. Praha: KHV PEF ČZU v Praze.

ČMEJREK, Jaroslav. *Obce a regiony*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. Politologie (Alfa Nakladatelství). ISBN 978-808-7197-004.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK, 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada. Politologie (Grada). ISBN 978-802-4730-615.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Markéta LUHANOVÁ, 2004. *Politika v regionálním rozvoji: úvod do studia*. Praha: Credit. Politologie (Grada). ISBN 80-213-1157-6.

JŮPTNER, Petr. 2004. Komunální koalice a politické modely. Politologická revue č. 2. Praha: Česká společnost pro politické vědy. ISSN 1211-0353.

KOUDELKA, Zdeněk, 2007. *Samospráva*. Praha: Linde. ISBN 978-807-2016-655.

OUTLÝ, Jan. 2003. *Volby do zastupitelstev – vývoj a souvislosti*. Praha: Česká společnost pro politické vědy. ISSN 1211-0353

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

SÝKORA, Luděk, ed. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.

TŘÍSKA, Tomáš, 2018. *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Obecní úřad*. Tiskárna Ministerstva vnitra, 52 s. ISBN 978-80-87544-82-2.

VOBECKÁ, Jana a Tomáš KOSTELECKÝ, ed. *Politické důsledky suburbanizace: analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-129-3.

Zákony:

Zákon č. 491/2001 Sb. o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, In: *Sbírka zákonů*. ročník 1991. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-491>

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, In: *Sbírka zákonů*. ročník 2000. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424>

Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. [cit. 2020-04-03]. Dostupné z: <http://www.scitani.cz/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Volby.cz* [online], [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD: *Malý lexikon obcí české republiky 2018* [online], [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2018>

Město Říčany [online], [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://info.ricany.cz/>

Ladův kraj [online], [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.laduv-kraj.cz/>

Další zdroje:

Rozhovor se současným zastupitelem ze dne 26. 2. 2020

7 Příloh

Příloha č. 1: Obce spadající pod ORP Říčany

Babice	Louňovice	Prusice	Velké Popovice
Březí	Mirošovice	Radějovice	Vlkančice
Černé Voděrady	Mnichovice	Říčany	Všestary
Čestlice	Modletice	Senohraby	Výrky
Dobřejovice	Mukařov	Sluštice	Vyžlovka
Doubek	Nučice	Strančice	Zvánovice
Herink	Nupaky	Struhařov	
Hrusice	Oleška	Stříbrná skalice	
Jevany	Ondřejov	Sulice	
Kaliště	Oplany	Světice	
Kamenice	Pětihosty	Svojetice	
Křížkový Újezdec	Petrákov	Štíhllice	
Kunice	Popovičky	Tehovec	

Zdroj: vlastní zpracování dle webových stránek města Říčany

Příloha č. 2: Otázky pro rozhovor se současným zastupitelem obce

1. Proč jste kandidoval v komunálních volbách?
2. Jaké jsou hlavní problémy, které se řeší ve městě Říčany?
3. Jakým způsobem se sestavují kandidátní listiny?
4. Jakým způsobem se vytvářejí koalice?
5. Jaký je důvod vysokého zisku mandátů hned v prvních volbách, kdy kandidovalo SNK Klidné město?

Příloha č. 3: Obce Ladova kraje

Příloha č. 4: Zvolení zastupitelé v roce 2018

	Kandidátní listina	Zvolení zastupitelé	Navrhující strana	Politická příslušnost
1	Klidné město	Anelt Michal Mgr.	KM	KM
2	Klidné město	Auředníček Petr	KM	KM
3	Klidné město	Doležalová Jana PharmDr.	KM	BEZPP
4	Klidné město	Gebauer Martin Ing.	KM	BEZPP
5	Klidné město	Kořen Vladimír Mgr.	KM	KM
6	Klidné město	Kužník Jan Ing.	KM	BEZPP
7	Klidné město	Matoška Pavel Ing.	KM	KM
8	Klidné město	Michalička David Ing.	KM	KM
9	Klidné město	Polanský Vladimír Ing.	KM	KM
10	Klidné město	Skřivánek Tomáš Ing.	KM	BEZPP
11	Klidné město	Špačková Hana Mgr.	KM	BEZPP
12	Klidné město	Voráčková Jarmila Ing	KM	KM
13	ODS	Edigová Karla	ODS	ODS
14	ODS	Kozák Jiří Mgr.	ODS	ODS
15	ODS	Šmolík Miloslav Ing. MSc.	ODS	ODS
16	STAN	Hraba Zdeněk JUDr. Ing. Ph.D.	STAN	BEZPP
17	STAN	Jančíková Jitka Mgr.	STAN	BEZPP
18	STAN	Krebs Tomáš Mgr.	STAN	BEZPP
19	STAN	Mrázek Michal MUDr.	STAN	BEZPP
20	STAN	Polanský Adam Mgr.	STAN	BEZPP
21	USZ Říčany	Frydrych David	USZ	USZ

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat ČSÚ